Eskilstuna kommun

METOD FÖR Hållbar Stadsutveckling

DEL 1 - INLEDNING

Om Agenda 2030 ..... **3**
Vårt Eskilstuna 2030 ..... **4**
Sagt om metodarbetet **5**

Hållbar stadsutveckling **6**
Om metod för hållbar stadsutveckling 6

Önskade effekter **7**

DEL 2 - MÅL

Metod och hållbarhetsmål **8**
Bebyggelse 9
Kulturvärden 10
Funktioner 11
Människor 12
Transporter 14
Informations- och kommunikationsteknik 15
Platser 16
Skolmiljöer 17
Luft 18
Ljus 19
Ljud 20
Grönytor 21
Klimatanpassning 22
Materialflöden 23
Produkter 24
Vatten 25
Energi 26

Kommunala styrdokument **27**
Översiktsplan 2030 27
Miljöpolicy för Eskilstuna Kommun 27
Klimatplan 27
Avfallsplan 27
Vattenplan 28
Trafikplan 28
Cykelplan 28
Grönplan 29
Fler relevanta styrdokument 29

DEL 3 - PROCESS

Processtyrning **30**
Organisation och ansvar 30
Samverkan 32
Delaktighet 32
Innovation 32

Synergier och målkonflikter **33**

Handlings- och uppföljningsplan **34**

DEL 4 - EXEMPEL

Pilotprojekt Lagersdal **35**
Stadsläkning 35
Vision för stadsläkning 36
Projektområdet Lagersdals förutsättningar 37
Projektorganisation Lagersdal 39
Platsspecifika prioriteringar 39
Exempelmall för platsspecifika prioriteringar 40
Målkonflikter och synergier projekt Lagersdal 42

Om Agenda 2030

På ett toppmöte i FN i New York i september 2015 antogs Agenda 2030 och de 17 globala målen för hållbar utveckling.

Det var ett historiskt möte och resultatet kommer att påverka allas framtid eftersom målen är universella och gäller alla länder, även Sverige.

Agenda 2030 har 17 övergripande mål som i sin tur utgör grunden för de 17 målområden som tagits fram för hållbar stadsutveckling av Sweden Green Building Council. Eskilstuna kommun har valt att ta fram en arbetsmetod utifrån detta. Genom att tillsammans belysa alla aspekter i tidigt skede har vi möjlighet att åstadkomma en hållbar stadsutveckling.

Kristina Birath
Miljö- och samhällsbyggnadsdirektör,
Eskilstuna kommun

”Miljö och utveckling behandlas inte längre som två separata frågor. Vi talar om hållbar utveckling som består av tre sinsemellan lika viktiga perspektiv: socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling.”

FN-förbundet

”Denna agenda är handlingsplan för människorna, planetens och vårt välstånd. Den syftar också till att befästa världsfreden under ökad frihet. Vi erkänner att avskaffandet av alla former och dimensioner av fattigdom, inklusive extrem fattigdom, är den största globala utmaningen och en oundgänglig förutsättning för hållbar utveckling.”

Regeringskansliet

Vårt Eskilstuna 2030

- Vi är modiga, jämställda och har tillit till varandra
- Vi har kunskap, jobb och är attraktiva i en global värld
- Vi tar ansvar för en trygg och hållbar framtid

Vi upplever, utvecklar och inspirerar.
Vi gör Eskilstuna – tillsammans.

Den 14 december 2017 fastslog Kommunfullmäktige visionen för Eskilstuna kommun 2030. För att få fram visionen har flera olika målsättningar sammanfattats.

Målsättningarna har sin grund i Agenda 2030, det lokala samarbetet Affärsplan Eskilstuna, Översiktsplanen som anger hur vi ska disponera mark och vatten, Eskilstunas varumärkesarbete och inte minst de målbilder som mer än 2700 personer med olika kön, åldrar, bakgrund och bostadsort bidragit med. Eskilstunas målbilder för 2030 har sammanfattats utifrån de tre hållbarhetsperspektiven:

En hållbar livsstil

Det är ingen tillfällighet att Eskilstuna är en global ledstjärna inom miljöområdet. Eskilstuna är platsen där det är lätt att leva klimatsmart och ha en medveten livsstil. Våra modiga innovationer för hållbar utveckling exporteras världen över och vi är en del av ett internationellt centrum för förnybar energi.

Här möter vi pulserande, vackra och grönskande städer med Eskilstunaån som livsnerv. Vårt industriarv går hand i hand med nyskapande arkitektur och miljöer som skapar rum för oväntade, spännande möten och stimulerar hållbart och innovativt företagande.

Landsbygden innebär handlingskraft, gröna näringar och närodlat tillsammans med naturupplevelser och artrikedom. Här finns attraktiva boendemiljöer vid Mälaren och Hjälmaren och du lever ett både uppkopplat och avkopplat liv.

Ett gott liv

Det är ingen tillfällighet att vi trivs i Eskilstuna och har kul tillsammans. Vår idrotts- och kulturstad har ett starkt föreningsliv samt nöjen och evenemang som berikar oss Eskilstunabor och lockar besökare nationellt och internationellt.

I våra sammanflätade, trivsamma, trygga stadsdelar och samhällen skapar vi tillsammans upplevelser för alla sinnen – från myllrande gatuliv till platser för lekfullhet, rekreation och bildning – där vi möts, gläds och utvecklas som människor. Som jämställd, välkomnande och inkluderande stad tror vi på alla människors förmågor och vi bygger Eskilstuna på den grundstenen. Här har barn och unga alla möjligheter att skapa och förverkliga framtidsdrömmar, här har vi arbetsglädje och fritid, här har vi en aktiv och trygg ålderdom. Här har vi nära till varandra, här känner vi tillit, gemenskap och framtidstro.

Ett aktivt arbetsliv och modigt näringsliv

Det är ingen tillfällighet att Eskilstuna har ett öppet och modigt näringslivsklimat. Vi tar avstamp i vår enastående historia som Fristad med entreprenörskap och innovationer och bildar modell för omvärlden för hur vi tillsammans skapar ett framgångsrikt, modernt och hållbart näringsliv.

I universitetsstaden Eskilstuna utvecklar vi våra förmågor genom hela livet, från förskola till yrkesutbildningar och akademiska studier, i inspirerande lärmiljöer utifrån våra egna förutsättningar. Vi har en hög utbildnings- och kunskapsnivå som möter näringslivets kompetensbehov och tillför utvecklingskraft. Vi tillvaratar förmågor och alla kan hitta sin plats i ett aktivt arbetsliv. Här finns drivkraft och här är det självklart att bidra med sin kunskap och sitt arbete.

Eskilstuna är en attraktiv del av Stockholm Mälardalen och en ledande aktör i regionen. Våra goda och hållbara kommunikationer gör att fler väljer att bosätta sig i Eskilstuna samtidigt som vi Eskilstunabor arbetar såväl lokalt som globalt.

Strategiska mål

Eskilstunas strategiska mål som lyder under mandatperioden 2016-2019 innefattar:

- en attraktiv stad och landsbygd
- höjd utbildningsnivå
- ekologisk uthållighet
- social uthållighet

Sagt om metodarbetet

Foto: Göran Jonsson

"Min bild har påverkats ifrån att ha bevakat egna frågor till att tänka mer kommunövergripande"

"Mycket givande diskussioner – detta arbetssätt bidrar till samverkan, definitivt!"

"Att samlas olika parter i tidigt skede tror jag bäddar för framtida samverkan och gemensam målbild om hur vi alla bidrar på olika sätt."

"En gemensam plattform"

"Metoden kommer vara till stort stöd för projektorganisationen och ge en bra grund i arbetet kring att utveckla stadsdelar"

"Tillsammans med kommunens övriga styrdokument gör detta att hållbarhetsarbetet stärks."

"Arbetssättet säkerställer att man beaktat de viktigaste faktorerna"

"Jag trodde inte, till att börja med, att jag hade viktiga synpunkter inom andra områden som t.ex. ljus, ljud, vatten. Nu konstaterar jag att det är viktigt att alla olika funktioner är med i hela processen."

"Vi får lära känna varandra, mötas och gå i takt"

Reflektioner från processdeltagare under framtagandet av Metod för hållbar stadsutveckling Eskilstuna kommun 2016-2017

Hållbar stadsutveckling

För att bidra till att uppfylla visionen för Eskilstuna har översiktsplanen, ÖP2030, en tydlig inriktning för de fysiska förutsättningarna. Huvudprincipen är att begränsa stadens utbredning genom att förtäta staden inifrån och ut.

Trafik- och bebyggelsestrukturen ska anpassas till ett mer resurseffektivt och uthålligt samhälle. För att öka integrationen krävs nya grepp att blanda bebyggelsetyper, upplåtelseformer samt skapa mötesplatser. Genom att förtäta staden kan bostäder för fler människor uppnås i en mer stadsmässig och tät bebyggelsestruktur, som i sin tur bidrar till att underlag för service stärks och möjligheterna för förbättrad kollektivtrafik ökar.

Genom att blanda bostäder, verksamheter och arbetsplatser finns förutsättningar för utveckling av en mer levande stad där människor rör sig under alla tider på dygnet, vilket i sin tur bidrar till ökad säkerhet och trygghet.

Planering av bebyggelse ska utgå från människans rörelsemönster och behov. I promenadtakt upplever vi närmiljön med våra sinnen och skapandet av attraktiva stadsrum är viktigt att värna. I en hållbar stad är det nära till skola, arbete, service, parker, vatten och attraktiva mötesplatser.

Parallellt, och i samspel med det fysiska arbetet ska även de icke-fysiska förutsättningarna för en god livskvalité utvecklas. Detta sker genom att välja en demokratisk process för samverkan och dialog men också genom att bidra till att regelverk och resurser möjliggör ökad sysselsättning, jämställdhet, utbildning och driver på en positiv utveckling.

Om Metod för Hållbar Stadsutveckling

Detta dokument har sammanfattats i samband med deltagandet i pilotomgången Citylab Action, arrangerad av Sweden Green Building Council, som är ett samverkansforum och processtöd för hållbar stadsutveckling, nu framgångsrikt beprövad av flera stora svenska stadsdelsutvecklingsprojekt.

Eskilstuna har valt att omsätta detta arbete till en metod att använda i större stadsutvecklingsprojekt, främst vid nybyggnation på kommunalt ägd mark, men även som stöd vid utveckling av befintliga stadsdelar.

Metoden är ett verktyg med syfte att i tidigt skede säkerställa bred involvering, att projektet hanterar de målområden som krävs för hållbar stadsutveckling, att skapa samverkan och synergier, tydliggöra vilka resurser som krävs för att driva projektet och följa upp resultaten samt att anpassa och prioritera insatserna till det specifika projektområdet.

Innehållet har arbetats fram av flera olika funktioner vilka representerat de olika förvaltningarna inom Eskilstuna Kommun samt Eskilstuna Strängnäs Energi och Miljö AB och Eskilstuna Kommunfastigheter AB i syfte att sammanställa, för alla gemensamt, väsentliga mål men också för att identifiera indikatorer och arbetssätt för att förbättra och förenkla arbetet kring hållbar stadsutveckling.

Dokumentet är uppdelat i fyra delar. Den första delen ger bakgrund till varför vi strävar åt en hållbar stadsutveckling. Den andra delen beskriver arbetssättet och de målområden som är relevanta för att uppnå en hållbar stadsutveckling. Den tredje delen beskriver processtyrningen och den sista delen ger exempel på hur det kan se ut när ett projekt förberetts i bred arbetsgrupp inför kommande utvecklingsplanearbete. Här är exemplet ett projektområde kallat Lagersdal, belägen mellan stadsdelarna Fröslunda, Lagersberg och Råbergstorp vilka ingår i Eskilstunas så kallade Stadsläkningsarbete. Se sidan 35.

I dokumentets benämningar kring människor såsom boende, verksamma, besökare och liknande omfattar det jämlikt kvinnor, män, flickor och pojkar.

Önskade effekter

Eskilstuna kommun och kommunbolag med alla medarbetare, tillsammans med näringsliv, föreningsliv och medborgare spelar en viktig roll i arbetet för en hållbar utveckling. Genom att uppfylla dokumentets specifika mål kan vi tillsammans bidra till att uppnå följande effekter i staden och även bidra till regionen, landet och globalt.

- Ge förutsättningar för människors goda hälsa och välbefinnande genom att göra det lättare för individen att göra hälsosamma val, att ha tillgång till ytor för rekreation och ges demokratiska rättigheter.
- Minska sociala klyftor genom att skapa förutsättningar för jämlikhet, social sammanhållning och integration, i synnerhet för rätten till en god boendestandard till rimligt pris.
- Att boende och verksamma, oavsett kön, etnisk eller religiös tillhörighet, funktionsnedsättning, ålder och socioekonomisk status har möjlighet att vara delaktiga och ha inflytande i frågor kring det egna vistelseområdet.
- Att stadsdelar och det offentliga utrymmet utformas så boende, verksamma och besökare upplever en trygg och välkomnande livsmiljö oavsett tid på dygnet.
- Att stadsutvecklingen skapar förutsättningar för goda försörjningsvillkor för att möjliggöra en god livskvalitet, trygghet och social sammanhållning.
- Bygga en hållbar och heterogen stad, öppen för blandade kulturer, för att bidra till ett attraktivt stadsliv som i sin tur bidrar till att öka dragningskraften bland investerare, näringsliv, boende och besökare.
- Att användningen av energi, material och vatten är låg, att resurserna används effektivt i kretslopp och att förnybara energi- och materialresurser används i första hand.
- Att stadutvecklingen inte medför någon negativ klimatpåverkan och bidrar till att Sverige kan fasa ut sina nettoutsläpp av växthusgaser.
- Att stadsutvecklingen bidrar till att främja biologisk mångfald och natur- och kulturmiljö genom att undvika spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen samt tillse att människors aktiviteter medför ett så litet ekologiskt fotavtryck som möjligt.
- Att uppnå resiliens* och flexibilitet genom att säkerställa att byggnader och den naturliga miljön kan stå emot klimatförändringar och kan anpassas för framtida behov.

* Resiliens är kapaciteten hos ett system att hantera förändringar och fortsätta att utvecklas. Det handlar alltså om både motståndskraft och anpassningsförmåga samt om förmågan att vända störningar till möjligheter till förnyelse och innovativt tänkande.

Metod och hållbarhetsmål

Detta dokument och arbetssätt avses användas i samband med större stadsutvecklingsprojekt. Mål och indikatorer är främst anpassade till nybyggnadsprojekt men ger också ett stöd vid utveckling av befintliga stadsdelar. Beslut om att använda metoden tas i tidigt skede av projektets sponsor. Miljö- och samhällsbyggnadsdirektör ansvarar för att dokumentet revideras och är tillämpligt över tid.

När beslut tagits att metoden ska användas ska projektledningen initiera projektet genom att samla representanter från samtliga intressenter i kommunkoncernen, och där lämpligt även externa projektintressenter, för att gemensamt och systematiskt gå igenom dokumentet.

Kommande beskrivna 17 övergripande målområden med kompletterande mål säkerställer att projektet bidrar till att önskade effekter uppnås.

Projektorganisationen går igenom dessa och justerar, eller lyfter fram, relevanta målformuleringar utifrån projektplatsens specifika förutsättningar. Se exempel punkt 9.6.

Platsspecifika mål för projektområdet prioriteras sedan för att visa hur just detta projekt avser ta sig an dem enligt pyramiden nedan. Se även exempel på sidan 40.

När prioritering sker ska alla tre aspekterför ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet beaktas. Också med åtanke om att det bara på en livskraftig planet är möjligt att upprätthålla social och ekonomisk utveckling.

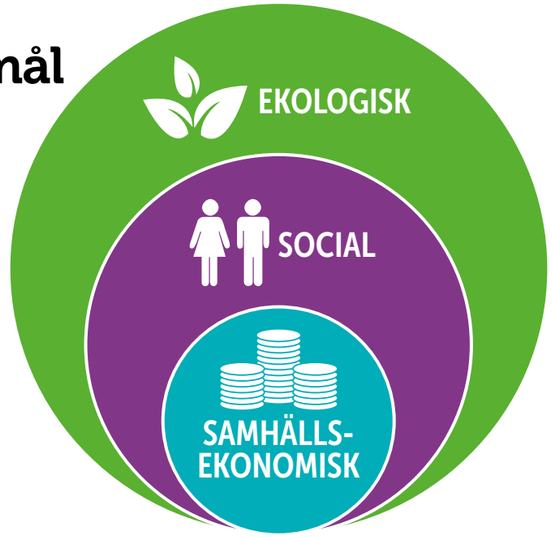

I dokumentet framgår även exempel på relevanta styrdokument projektet ska känna till och text i grå rutor ger inspirerande exempel på tidigare reflektioner inom målområdet.

Under punkt 6 Processtyrning ges exempel på hur en projektorganisation kan bemannas och bör agera för att uppnå goda resultat kring samverkan, delaktighet och innovation. Här uppmuntras också till reflektion kring synergier och målkonflikter.

Slutligen beskrivs ansvaret för handlingsplaner och uppföljning av projektet.

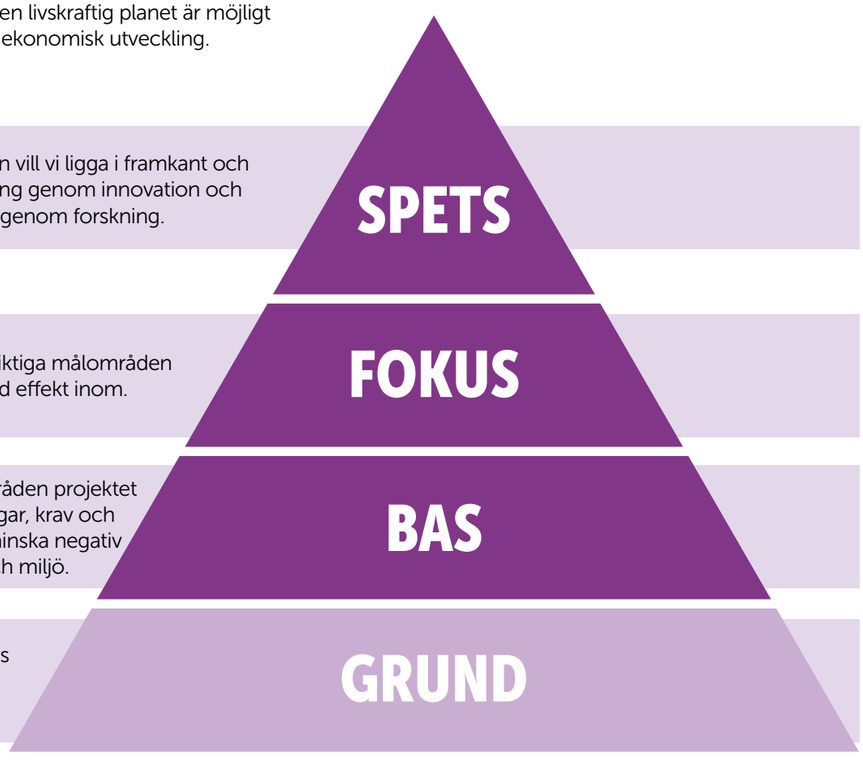

Spets - på dessa områden vill vi ligga i framkant och bidra till en positiv utveckling genom innovation och nya lösningar bland annat genom forskning.

Fokus - visar de särskilt viktiga målområden projektet har att uppnå god effekt inom.

Bas - visar inom vilka områden projektet går något längre än vad lagar, krav och standarder kräver för att minska negativ påverkan på människor och miljö.

Grund - avser metodens resterande målområden som ska uppnås.

Bebyggelse

Mark ska användas på ett resurseffektivt sätt, anpassat till lokala förutsättningar, där befintlig och ny bebyggelse länkas samman för att åstadkomma en fysiskt sammankopplad och socialt integrerad stad.

- Nya bostäder ska i storlek och upplåtelseform vara anpassade till områdets behov, samtidigt som bostadstyper som saknas ska tillföras.
- Ny bebyggelse ska vara framtidsbeständig, anpassningsbar och flexibel. Den ska respektera och ta hänsyn till befintlig arkitektur och rumslig struktur, samtidigt som brister i dessa åtgärdas.
- Gator, gång och cykelvägar samt gångstråk ska koppla samman stadsdelarna.
- Torg, parker och gårdar ska bidra till att integrera stadsdelarna och främja tillgänglighet, trygghet och ekologiska samband.

Indikatorer

- Utvecklingen av bostadsutbudet: hyresnivåer, upplåtelseformer, omflyttning, samt bostadstorlekar.
- Täthet i relation till omgivning och graden av ökning av rumslig integration. (Space Syntax-metod)
- Planindikatorer för detaljplaner
- Trygghetsmätningar

Relevanta styrdokument

Översiktsplan 2030

Berörda

Stadsbyggnadsförvaltningen, kommunledningskontoret, fastighetsägare

Reflektioner

1. Strukturplanen formas av lämpliga tätheter, efterfrågade bostadstyper, åtgärder i nätverket och lokalisering av andra funktioner än bostäder. Landa i rätt lösning genom att ta hjälp av Space Syntax, täthets- och funktionsanalyser.
2. Hanteringen av kommunal mark och utformning av investeringsmodeller är viktiga verktyg för att främja tillgänglighet till bostad och därmed ökad social integration.
3. Hyresnivåerna och typ av boende spelar roll för omflyttning och inflyttning till området.
4. Samspelet mellan bebyggelse (arkitektur, entréer, gårdsmiljöer, etc.) och det offentliga rummet (gaturum, platser, grönytor, skogsbryn, etc.) bör uppmärksammas och bevakas i alla led av processen för att uppnå en god gestaltad livsmiljö.

Illustration: Andrea McNicholas

Kulturvärden

Befintliga kulturvärden och en levande kulturhistoria ska så långt som möjligt nyttjas och vidmakthållas som villkor för integrering av ny bebyggelse.

- Befintliga områden är hembygd och plats för den egna historien för många människor, därför ska befintliga kulturhistoriska värden i bebyggelsemiljö och kulturlandskap så långt som möjligt tillvaratas, utvecklas och tillgängliggöras.
- Befintliga byggnader och miljöer med särskilt högt kulturhistoriskt värde ska värnas och utvecklas till en attraktiv kulturmiljö och ge positiv förstärkning av områdets identitet samt verka som social mötesplats för kultur och rekreation.
- Renovering och upprustning av befintliga miljöer ska utföras så att arkitektoniska och kulturhistoriska värden tillvaratas och förstärks.

Indikatorer

- Åtgärder för bevarande och tillgängliggörande av kulturmiljöer.

Relevanta styrdokument

Översiktsplan 2030

Kulturpolitisk plan för Eskilstuna kommunkoncern 2016-2021

Berörda

Stadsbyggnadsförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen, fastighetsägare, byggherrar

Reflektioner

1. Bevarade och utvecklade kulturvärden: den modernistiska stadsmiljön är inte en lika självklar kulturmiljö som exempelvis den äldre stenstaden. Därför behövs extra insatser för att uppmärksamma och formulera riktlinjer för dessa värden.
2. Det är bra att kartlägga och analysera värden samt kvaliteter i den befintliga bebyggelsen inför planering av ändringar och nybyggnation.

Funktioner

Förutsättningar för mångfald och variation i gestaltningen samt funktionsblandning (boende, service, kultur och arbetsplatser) ska skapas samtidigt som närliggande bebyggelsemiljö beaktas.

- Flexibilitet eftersträvas och ny användning av befintlig bebyggelse ska möjliggöras vid behov.
- Kommersiella funktioner, kommunal service och verksamheter ska lokaliseras för att stärka befintlig handel och service i utpekade noder och bidra till tillgänglighet och integration av nya och befintliga områden. Detta ökar även möjligheterna att lösa vardagslivet inom stadsdelen till fots eller med cykel.
- Utrymme för verksamhetslokaler ska integreras i bostadsbebyggelsen och i möjligaste mån utformas så varierande att verksamheter med olika förutsättningar har möjlighet att etablera sig.

Indikatorer

- Utbud och typ av servicefunktioner i förhållande till boendet

Relevanta styrdokument

Översiktsplan 2030
Klimatplan

Berörda

Stadsbyggnadsförvaltningen, kommunledningskontoret, fastighetsägare, byggherrar

Foto: Charlotte L8 Kindmark

Reflektioner

1. I dialog med boende och verksamma i området ges en bild av vad området har för behov av nya och stärkta funktioner.
2. Befintliga, små, o-renoverade eller av annan anledning billiga lokaler ger möjlighet för nystartade företag och föreningsliv att etablera sig och stärka utbudet av service.

Bokaler Örtagården i Malmö
Foto: GXBild

Människor

En god livsmiljö, som möjliggör sociala aktiviteter och medför ett så litet ekologiskt fotavtryck som möjligt ska beredas för boende, verksamma och besökare.

- Där plan anger ytor för service och verksamhet bör bottenplan i strategiska lägen i nyproduktion vara flexibel för att kunna anpassas i takt med områdets utveckling. D.v.s. ha förutsättning att förändras mellan t.ex. bostad, näringsverksamhet, förskola och aktivitetslokal.
- Projektet ska verka för lösningar som medger interaktion mellan generationer. Ex seniora boenden i samband med förskoleverksamhet.
- Stadsutvecklingen ska uppmuntra till mer hållbara livsstilar genom att skapa fysiska förutsättningar i och kring byggnader.
- Vi lär och inspireras av varandra, därför ska området också beredas både fysiska och icke-fysiska ytor och mötesplatser för social interaktion, dialog, delandekultur, inspiration och lärande.
- Specifika delar av dessa ytor och aktiviteter ska även locka besökare till området och bidra till områdets attraktivitet.
- Boende ska i möjligaste mån ges tillgång till hyrbar fest/samlingslokal.
- Projektet ska bidra till fler arbetstillfällen under byggprocessen samt bidra till att skapa förutsättningar för utveckling av näringsverksamheter att kunna verka enligt cirkulära principer för hållbara funktioner, varor och tjänster. Särskilt ska, där möjligt, boende i och kring området ges möjlighet till arbete och sysselsättning.

Indikatorer

- Antal aktiviteter och diversitet av utbud för att möta ovanstående mål
- Antal mötesplatser (fysiska/icke-fysiska)
- Besöksstatistik
- Trygghetsmätning
- Antal arbetstillfällen projektet bidragit till

Relevanta styrdokument

Översiktsplan 2030

Avfallsplan för Eskilstuna kommun 2018-2022

Strategi för Eskilstuna kommunkoncerns stadsdelsutveckling

Riktlinjer för stadsodling på allmän plats

Strategisk plan för bredband i Eskilstuna Kommun

Handlingsplan för tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning 2017-2021

Berörda

Kommunledningskontoret, fastighetsägare, byggherrar, kultur- och fritidsförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen, stadsbyggnadsförvaltningen, ESEM

Foto: Simon Allinggård

Reflektioner

1. Gemensamma investeringar i sociala mötesplatser behöver lyftas tidigt i processen.
2. Ställ hållbarhetskraven och aktiviteter för social hållbarhet redan vid upphandling.
3. Samverkan underlättas av bra rutiner kring uthyrning, städning, väl avgränsade utlåningsytor samt prisnivåer på offentliga lokaler som hyrs ut till allmänhet och föreningsliv.
4. Verktyg för att uppmuntra till hållbara livsstilar kan vara återkopplingsdata i, och i anslutning till, bostad och lokal för el, vatten, avfall, tvättstugebokning, busstidtabell. Ytor för lokal odling, marknader, byteshandel, utlåningsverksamhet, återbruk, DIY-verkstäder, verktygspool, hållbarhetsambassadörer, inflyttningsinformation/ gåva om hur du lätt gör miljö- rätt. Stadsplanera med nudging-perspektiv,
5. Stärk och skapa ideella initiativ. Tävlingsmoment, inspirationsföreläsningar, kurserbjudande och liknande som startup där medverkande kan upptäcka hur man som enskild påverkar det stora perspektivet.
6. Möjliggör för enskilda/mindre grupper att på ett enkelt sätt driva egen ideell verksamhet kring hållbara aktiviteter genom att erbjuda ytor, vägledning och andra resurser.
7. Kommunala verksamheter torde föregå med gott exempel genom att säkerställa att den egna verksamheten avfallssorterar, har hållbart producerad fika och genomför aktiviteter för att sprida information kring hållbara vanor både intern och externt.

Foto: Simon Allinggård

Transporter

Projektet ska skapa närhet och tillgänglighet till olika urbana funktioner och anläggningar som bostäder, arbetsplatser, samhällsservice, kultur etc. och skapa goda förutsättningar för användning av hållbara transporter som gång, cykel, kollektivtrafik samt leveranser.

- Gång-, cykel- och kollektivtrafik ska underlättas och göras mer tillgänglig, trygg, attraktiv och bidra till att Eskilstuna når färdmedelsmålet.
- Projektområdet ska tydligt uppmuntra till ett mer hållbart bilanvändande.

Indikatorer

- Bilinnehav och andelen miljöbilar
- Parkeringstal och antal laddningsställen för bil
- Trafikflöden (Antal gångare, cyklister, bilister och kollektivtrafikresenärer)
- Färdmedelsfördelning
- Genhetskvot/tidskvot (cykel mot bil och kollektivtrafik mot bil)

Relevanta styrdokument

Översiktsplan 2030

Klimatplan för Eskilstuna

Trafikplan 2013 -2017 för Eskilstuna kommun

Cykelplan för Eskilstuna kommun

Kollektivtrafikplan (under framtagande)

Parkeringstal för ett Eskilstuna i förändring

Trafiksäkerhetsplan (under framtagande)

Renhållningsföreskrifter för Eskilstuna kommun

Handlingsplan för tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning 2017-2021

Berörda

Stadsbyggnadsförvaltningen, kollektivtrafikaktörer, fastighetsägare, byggherrar

Reflektioner

1. Bra att involvera personal tidigt i processen avseende planering av sträckor för transport och rutter för avfallshantering, snöröjning och liknande.
2. Trivsamma, välkomnande miljöer kring hållplatser, täta avgångar och lättillgängliga tidtabeller och betalformer inspirerar till att ta bussen.
3. Att planera för ett enkelt liv med cykel med olika typer av anpassad och säker cykelförvaring på platser där du behöver ställa ifrån dig cykeln, cykelpooler, plats för lådcyklar, cykelservice, effektiva vackra och trygga cykelstråk, laddställen för cykel, bil och mobil samt cykelanpassad hiss är exempel på lösningar att ta till för att underlätta för cyklister.
4. Ett alternativt bilanvändande kan uppmuntras genom bilpool, bilfria kvarter, låga parkeringstal och attraktivt placerade laddstolpar.
5. En grön resplan säkerställer att goda förutsättningar för hållbart resande skapas.

Foto: Kristina Birath

Foto: Olov Åslund

Foto: Olov Åslund

Informations- och kommunikationsteknik

Projektet ska säkerställa att informations och kommunikationsteknik (IKT) och den information en stad behöver eller genererar integreras och används på lämpligt sätt för att utveckla staden hållbart.

- 100 % av Eskilstunas invånare ska på sikt beredas tillgång till 100Mbit/s fast bredband. Detta möjliggör bland annat tjänsteutveckling inom fastighetsteknik samt service för boende i alla livets skeden.

  Projektet ska därför säkerställa att "den femte infrastrukturen", fast bredband, förbereds i samband med övrig infrastruktur ända in på lägenhets- och lokalnivå.

Indikatorer

- Andelen hushåll och lokaler med tillgång till fast bredband.

Relevanta styrdokument

Strategisk plan för bredband i Eskilstuna kommun

Berörda

Kommunledningskontor, ESEM, Fastighetsägare, Byggherrar, Stadsbyggnadsförvaltningen, aktiva fibernätsaktörer

Reflektioner

1. Planera för välfärdsbredband för kvalificerad vård i hemmet
2. Beakta skolors framtida krav om undervisning via digitala kanaler
3. Kartlägg hur kommunal service kan bli mer effektiv och exempelvis upptäcka brister i sophantering o belysning, kommunicera kollektivtrafik och ge meddelanden, WiFi i byggnader samt på offentlig plats och liknande.

Platser

Den byggda och den naturliga miljön ska erbjuda trygga, tillgängliga och säkra offentliga, semioffentliga platser samt stråk för alla flickor och pojkar, kvinnor och män.

- Projektområdet ska kopplas samman med den övriga staden och närliggande mötesplatser, service och boende genom lättillgängliga, trygga gaturum och stråk.
- Parker och andra grönområden ska vara lättillgängliga och utformas så de bidrar till ökad trivsel, trygghet och hälsofrämjande aktiviteter, året runt.

Indikatorer

- Trygghetsmätning specifika platser.
- Principer för hur användarnas behov beaktas i gestaltning av stadens utemiljöer, offentliga platser och stråk samt principer för tillgänglighet.
- Förutsättningar för aktiviteter året runt.

Relevanta styrdokument

Översiktsplan 2030
Klimatplan för Eskilstuna
Trafikplan 2013 -2017 för Eskilstuna kommun
Cykelplan för Eskilstuna kommun
Kollektivtrafikplan (under framtagande)
Grönplan (under framtagande)

Berörda

Stadsbyggnadsförvaltningen, kommunledningskontoret, kultur- och fritidsförvaltningen, fastighetsägare, byggherrar

Reflektioner

1. Dokumentet ”Stadslivs- och stadsrumsstrategier” kan tillämpas.
2. Det är viktigt att barn tryggt kan ta sig till aktiviteter och mötesplatser. Ett sätt att få med barnperspektivet är genom att upprätta en barnkonsekvensanalys.
3. En attraktiv temalekplats kan bidra till ett områdes ökade attraktivitet, antal besökare och goda rykte.

Skolmiljöer

Skolor och förskolor ska utformas med goda utomhus- och inomhusmiljöer, samt även vara integrerade i en hållbar utveckling av projektområdet

- Skolor och förskolor uppmuntras att förmedla budskapet om hållbara livsstilar genom att ha en tydlig miljöprofil i projektområdet. Fokus på transporter, konsumtion, mat och boende där människan gör störst klimatavtryck.
- Skolbyggnader och ytor ska vara flexibla och ska enkelt kunna anpassas till områdets behov både avseende daglig verksamhet såväl som för fritidsverksamhet.
- Utemiljöerna ska genomsyras av kvalitet framför kvantitet, där skugga främst tillhandahålls av växtlighet och rogivande gröna ytor kombinerat med pedagogiskt utformad aktivitetsyta för barn med spring i benen.

  Barnperspektivet ska tas i beaktande.
- Skolor och förskolor ska i tidigt skede planeras efter områdets förväntade behov och på platser där man kan säkerställa trygga transporter till och från skolan.
- Stor hänsyn ska tas avseende dagsljusinsläpp, buller och ventilation i skolmiljöer.

Indikatorer

- Hur skolan/byggnaden uppmuntrar till hållbara livsstilar
- Antal kvm och typ av uthyrbar yta kväll och helg
- Åtgärder för kvalitativ ute- och innemiljö

Relevanta styrdokument

Översiktsplan 2030

Klimatplan för Eskilstuna

Trafikplan 2013 -2017 för Eskilstuna kommun

Grönplan (under framtagande)

Strategi för Eskilstuna kommunkoncerns stadsdelsutveckling

Handlingsplan för tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning 2017-2021

Berörda

Stadsbyggnadsförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen, fastighetsägare, byggherrar.

Reflektioner

1. Sträva efter att ge alla skolor en likvärdig miniminivå på utemiljön.
2. Undvik byggda solskydd genom att planera skolgårdens innehåll i förhållande till träd och byggnader.
3. En förskola som uppfattas attraktiv för dem som bor närmast bidrar till minskade transporter.
4. Aktiviteter för barn och seniorer gemensamt skapar mervärden. Ex odlingslotter på skolgård.

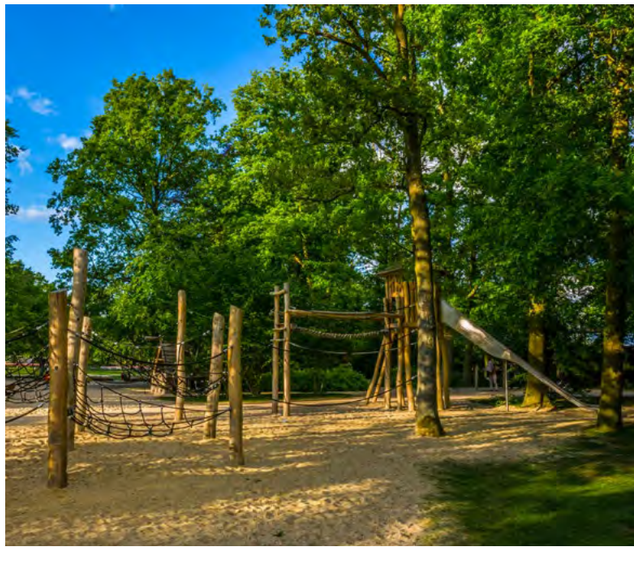

Luft

En god luftkvalitet ska säkerställas och luftkvalitetsfrågor ska inkluderas i ett tidigt skede för att undvika framtid problem.

- För att kunna erbjuda en bra luftkvalitet ska byggnader, rum och friskluftsintag placeras med en god luftkvalité i åtanke och inte belastas av luftföroreningar från t.ex. trafik, då färre transporter samt jämnare och lägre hastigheter förbättrar luftkvaliten.
- Det ska planeras för lämplig typ av växtlighet för att gynna en god luftkvalitet.

Indikatorer

- Luftmätning specifik riskpunkt

Relevanta styrdokument

Översiktsplan 2030
Trafikplan 2013 -2017 för Eskilstuna kommun
Grönplan (under framtagande)
Klimatplan för Eskilstuna

Berörda

Stadsbyggnadsförvaltningen, miljö- och räddningstjänstförvaltningen, fastighetsägare, byggherrar

Reflektioner

1. Viktigt att det finns träd där det finns barn och gamla, träd höjer luftkvaliten och skyddar mot solljus.
2. Lösningar för att minska tomgångsskörning och kallstarter bidrar till bättre luftkvalitet.
3. Dimensionera ventilationssystem på så sätt att boende inte upplever obehag av drag.

Greenhouse i ekostaden Augustenborg.
Illustration: Jaenecke Arkitekter

Ljus

Goda lokala ljusförhållanden ska skapas för att värna om urbana kvaliteter avseende orienterbarhet, trafiksäkerhet, trygghet och estetik.

- Projektet ska genom ökad samverkan ta fram en bra ljusplanering som leder energibesparingar, långsiktigt hållbar förvaltning och bidrar till trivsel och trygghet oavsett årstid och tid på dygnet.
- Byggnader placeras och utformas så att det finns god tillgång till dagsljus både i och kring byggnaderna.

Indikatorer

- Enkät om ljusupplevelse
- Ljus-, trygghets- och trivselmätning på specifika platser.
- Driftkostnad per enhet i jämförelse med befintlig belysning

Relevanta styrdokument

-

Berörda

Stadbyggnadsförvaltningen, fastighetsägare, byggherrar, Vattenfall

Reflektioner

1. Närvarostyrning bidrar till både energibesparing och upplevelse av trygghet.
2. Kombinera energibesparing med trygga välkomnande ljusa stråk
3. I gatumiljöer är bra att lägga fokus på energibesparing.
4. I områden där man rör sig är upplevelsen av ljuset viktigast. Höjder, typ av belysning, färg och styrka, effekter och att det inte är bländande ljus.
5. Uppmuntra verksamheter/butiker att ha skyltfönster synliga och tända nattetid

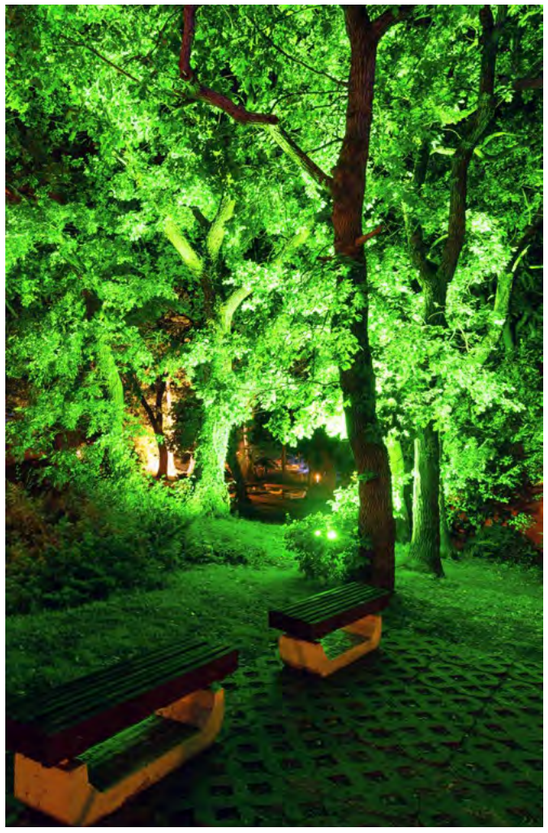

Ljud

God arkitektur och en levande stadsmiljö som även hanterar bullerproblematiken ska uppnås för att undvika negativa hälsoeffekter i form av exempelvis stress, högt blodtryck, sömn- och koncentrationssvårigheter, desorientering eller allmän otrevnad.

- Projektet ska bidra med lösningar kring en positivt upplevd ljudmiljö genom placeringar av byggnader, bostadsutrymmen och stråk. Att beakta trafikmängd, och husens placering är viktigast, därefter kommer lägenhetsplanering och ljudisolering.
- Byggnadstekniska lösningar ska dämpa störande ljud och lyfta fram ljud som upplevs som positiva.

Indikatorer

- Upplevda ljudnivåer via enkät
- Ljudmätning specifika riskpunkter

Relevanta styrdokument

Översiktsplan 2030
Trafikplan 2013 -2017 för Eskilstuna kommun
Kollektivtrafikplan (under framtagande)
Åtgärdsplan för buller i Eskilstuna kommun

Berörda

Stadsbyggnadsförvaltningen, fastighetsägare, byggherrar, kultur- och fritidsförvaltningen

Reflektioner

1. Växtlighet på väggar eller sedumtak dämpar oönskade ljud.
2. Förstärkt högkvalitativa ljud t.ex. genom att placera ut fågelholkar för fågelkvitter, plantera ljudliga växter för bladprassel och sus i säven, vattenarrangemang för porlande.
3. Sov- och vilorum kan placeras längst bort från trafikerad väg.
4. Planera för mindre trafik mellan bostäderna och minska buller med hastighetsbegränsningar.
5. Nytillkommande bostäder ska uppfylla kraven för god ljudmiljö enligt ”Trafikbuller och planering 5” utgiven av Länsstyrelsen i Stockholms län, Sveriges kommuner och landsting.

Foto: Charlotte L8 Kindmark

Grönytor

Mångfunktionella grönytor och ekosystemtjänster som ger goda förutsättningar för hälsosam luftkvalitet, ljudmiljö, lokal- och mikro- klimat ska skapas eller vidmakthållas, vilket stärker fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande.

- Hanteringen av negativa effekter av exploateringen bör följa en skadelindringshierarki som innebär att skador i första hand undviks, i andra hand bör de minimeras och avhjälpas på plats och endast i sista hand bör de kompenseras.
- Stor hänsyn ska tas till befintliga naturvärden och ekosystemtjänster vid planering av markens funktionsindelning.
- En ekosystemtjänstanalys upprättas för att identifiera vilka ytor som är lämpliga att bebygga utifrån ekosystemtjänster.
- Naturvärdesinventering av befintliga grönytor ska tas fram.
- Ekologiska spridningskorridorer ska bevaras eller stärkas för att säkerställa fungerande ekosystemtjänster.
- Områden med höga naturvärden ska bevaras och utvecklas.

Indikatorer

- Grönytefaktor
- Längd ekologiska spridningsvägar (har det minskat, ökat eller kvarstår längden)
- Areal naturvärdesklassad mark (1-4) fler områden med högre, lägre eller lika klassning.

Relevanta styrdokument

Översiktsplan 2030
Grönplan (under framtagande)
Dagvattenplan (under framtagande)

Berörda

Kommunledningskontoret, stadsbyggnadskontoret, kultur- och fritidsförvaltningen, fastighetsägare, byggherrar, ESEM

Reflektioner

1. Planera genom att först ta reda på vilka växter som är giftiga, motverkar allergier, tar upp vatten och främjar biologisk mångfald.
2. Undvik onödiga gräsmattor. Äng kan vara ett alternativ för biologisk mångfald, trivsel och lätt skötsel.
3. Ett sätt att stärka befintliga kulturella ekossystemtjänsterna är t.ex. att skapa attraktiva promenadstråk ut i närbelägna naturområden för att stärka befintliga ekosystemtjänster. Odlingsmöjligheter eller biodling för de boende i området bidrar också.

Foto: Camilla Ährlund

Klimatanpassning

Samhällets robusthet inför omvärldens förändringar ska öka och sårbarheten för framtid extrema skyfall, stormar, hög luftfuktighet, skogsbränder och stigande nivåer i hav, vattendrag och sjöar samt ökad temperatur ska minimeras.

- Gator, bebyggelse samt tekniska anläggningar ska kunna stå emot framtida skyfall utan att få betydande skador. Därför ska kartläggning och simuleringar av framtida skyfall ge underlag för hur området och dess byggnader planeras.
- Projektet ska skapa mångfunktionella estetiskt tilltalande översvämningsytor för eventuella framtida klimatsvängningar.

Indikatorer

- Ingen indikator. Sammanställ åtgärder för klimatanpassning.

Relevanta styrdokument

Översiktsplan 2030

Plan för dricksvatten och avlopp
för Eskilstuna kommun 2017 – 2026

Trafikplan 2013 -2017 för Eskilstuna kommun

Vattenplan 2015 – 2021 för Eskilstuna kommun

Riktlinjer för dagvattenhantering
inom Eskilstuna kommun

Dagvattenplan (under framtagande)

Klimatplan för Eskilstuna

Grönplan (under framtagande)

Berörda

Stadsbyggnadsförvaltningen, kommunledningskontoret, ESEM

Reflektioner

1. Exempel kan vara att planera för mer grönytor än hårdgjorda ytor, skyfallsvägar, dricksvattenposter, släntförstärkningar, regnrabatter, gropplanteringar med vattenkrävande träd
2. Hög luftfuktighet kan medföra obehag för boende och verksamma både under varma och kalla perioder, likaså medföra mögelangrepp och korrosion som kan motverkas genom väl konstruerade byggnader och justerbar teknik.

Materialflöden

En låg resursanvändning med cirkulära flöden för biologiska förnyelsebara resurser och tekniska icke förnybara resurser ska upprätthållas.

- I projektområdet ska det finnas materialåtervinningssystem på allmänna platser.
- Som boende/verksam i projektområdet ska det vara lätt att sortera sitt hushållsavfall. I all nybyggnation ska det finnas fastighetsnära insamling av utsorterat material och färgsortering är idag förstahandsalternativet.
- Det ska vara lätt att på rätt sätt göra sig av med grovavfall, farligt avfall och elektronik.
- Skapa förutsättningar och arbetstillfällen för återbruk och delandekultur bland boende, verksamheter och besökande för att stimulera lokal cirkulär ekonomi.
- Byggavfall och spill från oanvänt byggmaterial ska minimeras och rester ska återvinnas i möjligaste mån.
- Byggmateriel ska tillvaratas och återbrukas där möjligt.
- Krav om långsiktigt hållbart framställda byggnadsmaterial. I all byggnation ska byggherren använda miljöbedömningssystem för byggvaror och kemikalier såsom Sunda hus eller motsvarande.

Indikatorer

- Vid optisk sortering genomförs plockanalyser

Relevanta styrdokument

Klimatplan för Eskilstuna
Avfallsplan för Eskilstuna kommun 2018 – 2022
Riktlinjer för upphandling och inköp i Eskilstuna kommun
Riktlinjer för stadsodling på allmän plats
Kemikalieplan för Eskilstuna kommunkoncern 2019-2021

Berörda

ESEM, fastighetsägare, byggherrar

Reflektioner

1. Skapa förutsättningar för lån och byte. Verktyg, kläder, leksaker, spillvirke.
2. Främja återbruk till exempel kan gamla fönster återbrukas till växthus.
3. Eskilstunasatsningen Ecofriends ger praktisk hållbarhetsutbildning för barn åk 2, 4 och 6
4. Grovavfall läggs ofta i källargångar i flerbostadshus vilket ger merarbete och är en brandrisk – en mobil grovsopslämningsplats och lättillgängliga platser för byte och återbruk kan underlätta.
5. Miljöambassadörer; unga i utbildning och praktik. Miljövärdar; boende arbetar och informerar andra boende om avfallssortering.
6. Sök sätt att öka andelen rätt sorterat avfall och få ut mer biogasmaterial.

Foto: Anna Bergström, Retuna

Foto: Anna Bergström, Retuna

Produkter

Val av produkter och material ska göras så att spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen till luft, vatten och mark undviks, samt för att skapa förutsättningar för goda arbetsvillkor och en god arbetsmiljö i produktions- och byggskedet.

- Samtlig nybyggnation och utemiljö ska utformas med material och produkter som är dokumenterat bra miljö-, hälso- och energival ur ett livscykelperspektiv samt är återvinningsbara.

  Byggvarudeklarationer, miljövarudeklarationer, säkerhetsdatablad och varuinformationsblad ska användas vid produkt och materialval.
- Återvunna material ska användas om de konstaterats vara ett bra val ur miljö- och hälsosynpunkt, t.ex. fönster, akustikplattor, rumsavskiljare, dörrar.
- Produkter och lösningar som skapar förutsättningar för slutanvändaren att inte sprida miljö- och hälsofarliga ämnen ska användas.
- Byggherrar ska redovisa hur de avser säkerställa en fortsatt hållbar förvaltning av byggnader och utemiljö oavsett upplåtelseform.

Foto: Anna Bergström, Retuna

Indikatorer

- Uppföljning sker genom dokumentgranskning och visuell kontroll

Relevanta styrdokument

Klimatplan för Eskilstuna
Avfallsplan för Eskilstuna kommun 2018-2022
Riktlinjer för upphandling och inköp i Eskilstuna kommun
Kemikalieplan för Eskilstuna kommunkoncern 2019-2021
Grönplan (under framtagande)

Berörda

Stadsbyggnadsförvaltningen, fastighetsägare, byggherrar

Reflektioner

1. Klokt att låta byggherrar visa att de använder miljöcertifierade produkter och att de har ett miljöcertifieringssystem att hänvisa till redan innan markanvisningen.
2. Premiera långsiktiga byggare med förvaltningsperspektiv.
3. Lätt att göra rätt för användaren kan exempelvis uppnås genom att tillhandahålla lättunderhållna ytor, automatdosering i tvättstugor, gemensamma multifunktionella tvättstugor i flerbostadshus.

Vatten

En miljö- och hälsomässigt tillförlitlig och resurseffektiv vattenförsörjning ska upprättas, med en säker leverans av dricksvatten och ett hållbart omhändertagande av spillvatten och dagvatten.

- I projektområdet ska lokalt omhändertagande av dagvatten ske och i möjligaste mån utformas så dagvattenhanteringen bidrar till områdets estetiska utformning och trivsel.
- Utrymmen för snöhantering placeras för att minimera antal transporter.
- Det ska vara lätt för användaren att hushålla med vatten i bostäder och verksamhetslokaler. För personlig hygien, tvätt, toalett och disk.

Indikatorer

- Typ av dagvattenlösningar
- Typ av vattenbesparande åtgärder

Relevanta styrdokument

Översiktsplan 2030

Vattenplan 2015-2021 för Eskilstuna kommun

Plan för dricksvatten och avlopp
för Eskilstuna kommun 2017-2026

Grönplan (under framtagande)

Riktlinjer för dagvattenhantering
inom Eskilstuna kommun

Dagvattenplan (under framtagande)

Klimatplan för Eskilstuna

Berörda

Stadsbyggnadsförvaltningen, fastighetsägare, byggherrar, ESEM

Reflektioner

1. Kreativa lösningar kring dagvatten som bidrar till fler funktioner välkomnas. Möjligheter att vattna och spola med det till exempel.
2. Ytor för snölagring och ytor för vattenspeglar kanske är samma yta. Ytorna hänger också ihop med dagvattenhanteringen - hålla dagvatten på marken istället för under och låta det infiltrera i lågpunkter.
3. Lättare att hushålla med vatten och minska kemikalier i det genom att installera individuell varmvattenmätning i nybyggnation, göra kloka produktval i byggskedet, installera nya lösningar på enkla och trygga tvättstugor istället för en tvätt stapel per boende (tex bemannad tvättstuga)
4. Infokampanjer för att begränsa spridning av kemikalier och läkemedel via avloppssystem
5. Balansera åtgärder för vattenbesparing med hänsyn till att ledningarna kräver ett visst flöde för att inte behöva spolas och beakta att vattenmätare för individuell mätning tar resurser i anspråk. I dagsläget har Eskilstuna inte några problem med vattenförsörjningen men det finns bara en vattentäkt.
6. Minska hydraulisk belastning och bräddningar
7. Åtgärder utifrån tillstånd för reningsverk, ex. utreda läkemedelsrening

Energi

Energianvändningen ska minimeras, förnyelsebara energikällor som har begränsad miljö- och hälsopåverkan ska användas och utsläpp av växthusgaser ska vara nära noll.

- Byggnader ska placeras och byggas med ambition att uppnå ett lågt energibehov i alla skeden och minimera nettoutsläpp av växthusgaser.
- Det ska finnas förutsättningar för boende, verksamma och besökande i och kring byggnader att lätt bidra till en låg energiförbrukning.
- Energi för fastighetsel, belysning, VA och laddstolpar ska komma från förnybar energi.
- Byggnader ska i första hand värmas med fjärrvärme och där möjligt kompletteras med solenergi eller annan lokalt producerad energi.
- Sol-el ska i möjligaste mån vara en naturlig del av energisystemet.

Indikatorer

- Befintliga certifieringssystem för byggnader avseende energi och klimat.
- Redovisas även hur olika funktioner arbetat tillsammans för att bidra uppnå energimål.
- Hur slutanvändare uppmuntras enkelt bidra till låg energianvändning.
- Typ av energislag som använts för belysning, VA, laddstolpar

Hushåll:

- Energianvändning (kWh/ år x person)
- CO2 utsläpp (ton/ år x person)
- Andel miljömärkt hushållsel

Fastighet:

- Energianvändning (kWh/m2 x år)
- CO2 utsläpp (ton/ m2 x år)
- Andel egengenererad förnybar fastighetsel

Stadsdel:

- Total energianvändning per boende respektive per arbetsplats

  (kWh/år x boende respektive kWh/år x arbetsplats)
- Totala CO2 utsläpp per boende respektive per arbetsplats

  (ton/år x boende respektive ton/år x arbetsplats)
- Total lokalt producerad förnybar energi fördelad på el, värme och bränsle (kWh/år)
- Andel fossilbränslefri el respektive värme för stadsdelen (%)

Relevanta styrdokument

Klimatplan för Eskilstuna
Trafikplan 2013 -2017 för Eskilstuna kommun
Cykelplan för Eskilstuna kommun
Kollektivtrafikplan (under framtagande)

Berörda

Stadsbyggnadsförvaltningen, ESEM, fastighetsägare, byggherrar

Kommunala styrdokument

För att Eskilstuna kommun ska få ett effektivt miljöarbete behövs en tydlig inriktning och styrning av vad som ska uppnås och en uppföljning av resultaten. Därför finns en övergripande vision och ett antal politiskt beslutade styrdokument som även innehåller mål. Ett sätt att omsätta dessa i praktiken är arbetet med miljöledningssystem och miljöanpassad upphandling.

Översiktsplan 2030

Översiktsplanen är ett dokument som visar kommunens långsiktiga avsiktsförklaring för den fysiska miljön och den är en vision för den framtida utvecklingen. Översiktsplanens inriktning för att bygga och utveckla ett hållbart växande Eskilstuna till en stark del av Mälarregionen utgår från sju övergripande mål;

- Stärka regionala samband
- Växa med tät stadsstruktur, stråkutveckling, resurseffektivitet och tillgänglighet
- Utveckla och stärka identitet och kulturmiljö
- Skapa mångfald av boendemiljöer och mötesplatser
- Öka samverkan med näringsliv, handel och besöksnäring
- Utveckla ett rikt och varierat kultur-, natur- och fritidsutbud
- Bevara och stärka biologisk mångfald

Miljöpolicy för Eskilstuna kommunkoncern

Vi arbetar för att Eskilstuna ska bli en ekologiskt hållbar kommun genom att:

- Ha miljöfrågor som en grund i all planering, alla beslut och uppföljningar.
- Tillvarata och utveckla medarbetarnas, medborgarnas och förtroendevaldas kunskap och engagemang i miljöfrågor.
- Ha miljöfrågor som en central utgångspunkt vid upphandling och inköp.
- Använda resurser effektivt och välja förnybara, återvunna eller återbrukade produkter i första hand.
- Minska och förebygga utsläpp av miljöskadliga ämnen.
- Bli en fossilfri kommunkoncern 2020.
- Värna och utveckla naturvärden och ekosystemtjänster i hela kommunen.
- Främja innovativa lösningar på miljöområdet.

Klimatplan

I klimatplanen läggs kommunens mål, strategier och åtgärder fast för vad man kan och vill åstadkomma i klimatfrågan på kort och på lång sikt. Målen anger konkreta utsläppsnivåer och takten i omställningen för att kunna omsättas i åtgärder.

Planen genomsyras av sju mål:

- utsläpp av koldioxid
- förnybar energi
- effektiv användning av energi
- reduktion av fossila bränslen och el för uppvärmning
- reduktion av fossila bränslen för transporter
- minskad klimatpåverkan av kost och konsumtion
- aktiv upphandling

Avfallsplan

Avfallsplanen 2018-2022 är kommunens styrinstrument att kretsloppsanpassa avfallshanteringen och att arbeta aktivt med att minska mängden avfall. Begagnade produkter återanvänds, återvinns och tas om hand. Hanteringen av material präglas av god hushållning med naturresurser och energi. Vi tar hand om farliga ämnen och förorenade områden på rätt sätt.

Fokusområden är

- Minskad avfallsmängd och ökad återanvändning
- Minskad miljöbelastning
- Ökad återvinning
- Ökad kundfokus

Vattenplan

Vattenplan 2015-2021 för Eskilstuna Kommun är det centrala styrdokumentet för arbetet med att nå kommunens övergripande mål för vattenarbetet och därmed en hållbar vattenanvändning. Planen ska svara upp till de krav som ställs i EUs vattendirektiv, de nationella miljökvalitetsmålen och Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns åtgärdsprogram. Vattenplanen består av två delar en Mål och åtgärdsplan och en mer omfattande Fakta- och bakgrundsdel. I Mål- och åtgärdsplanen redovisas kommunens övergripande mål för vattenarbetet, delmål och åtgärder för att kunna nå målen.

Kommunen har ett övergripande mål för vattenarbetet och 12 delmål. Det övergripande målet för vattenarbetet är:

- I Eskilstuna ska det i alla ytvatten, men med särskilt fokus för Eskilstunaån, finnas bra förutsättningar för biologisk mångfald, möjligheter till bad, fiske och rekreation. Eskilstuna ska ha en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning.
- Senast 2021 ska kommunens sjöar och vattendrag uppnå en god ekologisk och kemisk ytvattenstatus och kommunens grundvatten en god kemisk och kvantitativ status.
- Eskilstuna ska inom ramen för den samlade kommunala verksamheten arbeta för en kontinuerlig förbättring av yt-och grundvattenstatusen.

Trafikplan

Trafikplanen har som syfte att skapa förutsättningar för ett hållbart, säkert och jämställt transportsystem. Färdmedelsfördelningsmålet anger att år 2030 ska 61 % av Eskilstunas resor ske via gång- och cykel- eller kollektivtrafik.

Genom att flytta över resor från personbilstrafik till andra hållbara transportslag så bidrar vi till att nå våra miljömål, men även genom att de andra transportslagen är mindre utrymmeskrävande än biltrafiken ger vi även möjligheter till att förtäta staden.

Balansen mellan rörelse och vistelse i staden får större fokus. Ur en socio-ekonomisk synvinkel är det lättare att skapa en blandad och integrerad stad där fokus ligger på hållbara resor till skillnad från en stad där biltrafiken är dominant. Genom att satsa på kollektivtrafiken (vilken fler kvinnor än män använder) så bidrar vi till ökad jämställdhet i Eskilstuna.

I trafikplanen finns ställningstagandet att vi ska stödja nollvisionen och ingen i Eskilstuna ska omkomma eller skadas allvarlig i trafiken.

Cykelplan

Cykelplanen är en konkretisering från Översiktsplanen och Trafikplanen. I den anges vilka åtgärder som är viktigast för att öka andelen cyklister. Cykeltrafiken ska till exempel prioriteras högre än personbilstrafiken.

Fokus ligger på en förbättrad infrastruktur men påtalar även vikten av bra drift- och underhåll. Då Eskilstuna, i förhållande till många andra större städer, är relativt platt och tät finns goda förutsättningar för ökat cyklande. Genom att skapa cykelparkeringar av hög kvalitet både vid bostaden och målpunkten (både privata och offentliga) stärks hela resan.

Utöver att cyklingen bidrar till bättre miljö jämfört med bilen påvisas flera andra fördelar. Ökad folkhälsa är en viktig aspekt för en attraktiv stad, men även att cykeltrafiken bullrar mindre och inte har samma barriärpåverkan som biltrafiken gör att den upplevs positiv och trivsam. Cykelplanen pekar också på att elcyklar, cykelkärror och lastcyklar blir allt vanligare och bättre – vilket gör att fler kan lösa sitt resbehov med cykel som transportmedel, under förutsättningar att utrymme för att mötas och parkera förbättras framöver

Grönplan

Grönplanen är under framtagande och avser vara styrdokumentet för kommunens strategiska arbete med naturvård, friluftsliv, parker och andra grönområden - det som man brukar kalla grönstruktur.

Den ska tydliggöra Översiktsplanens mål och vara ett stöd för planering av bebyggelse och infrastruktur och samtidigt vägleda när det gäller vad som ska sparas och nyskapas och hur det ska skötas och göras tillgängligt. Viktiga livsmiljöer för växt- och djurarter ska bevaras och skötas, biologiska samband stärkas och alla innevånares behov av rekreation och motion i attraktiva utemiljöer ska tillgodoses, även när bebyggelse och innevånarantal ökar.

Den levande naturen finns både i och utanför de tättbebyggda områdena och har många viktiga funktioner som människan använder, det som kallas ekosystemtjänster. Exempel är vattenrening, rening av stadsluften, pollinering, nedbrytning, men även rekreationsfunktionerna är mycket viktiga. Grönplanen synliggör ekosystemtjänsternas betydelse i kommunen.

Fler relevanta styrdokument

Exempel på fler styrande dokument, relevanta för en hållbar stadsutveckling:

Eskilstunas vision Vårt Eskilstuna 2030 samt den fyraåriga strategiska inriktningen, Klimatplan för Eskilstuna, Plan för dricksvatten och avlopp för Eskilstuna kommun 2017-2026, Kemikalieplan för Eskilstuna kommunkoncern 2019-2021, Parkeringstal för ett Eskilstuna i förändring, Strategisk plan för bredband i Eskilstuna kommun, Riktlinjer för dagvattenhantering inom Eskilstuna kommunkoncern, Åtgärdsplan för buller i Eskilstuna kommun, Riktlinjer för upphandling och inköp i Eskilstuna kommun, Riktlinjer för stadsodling på allmän plats, Kulturpolitisk plan för Eskilstuna Kommunkoncern 2016-2021, Plan för jämställdhet 2018-2024, Idrottspolitisk plan för Eskilstuna kommunkoncern 2016-2021, Policy för jämlik folkhälsa och social hållbarhet.

Följande dokument är under framtagande:

Program för hållbar utveckling – Eskilstuna Agenda 2030, Kollektivtrafikplan, Dagvattenplan, Plan för hållbar livsmedelsförsörjning, Arkitektur och stadsbyggnadsprogram samt styrande dokument för kulturmiljöer.

Samtliga beslutade styrdokument finns samlade på eskilstuna.se:

eskilstuna.se/kommun-och-politik/sa-fungerar-kommunen/forfattningssamling-och-styrande-dokument.html

Processtyrning

Organisation och ansvar

För att skapa en väl integrerad, attraktiv och hållbar stadsdel med anpassade bostäder, fler jobb och fler innovativa lösningar krävs ett nära samarbete, genuint intresse och målmedvetenhet för att uppnå önskade effekter.

En engagerad långsiktig styrgrupp, projektorganisation med tydligt ansvar att driva utvecklingen tillsammans med en engagerad förvaltningsorganisation ger förutsättningar för ett långsiktigt resultat. Gemensamt, lösningsfokuserat och dialog är nyckelord.

Kommunkoncernen har tillgång till projektmetodiken XLPM (Excellence in Project Management) för framgångsrikt projektarbete. På intranätet finns en omfattande beskrivning av projektfaser och ansvarsfördelningar att dra nytta av inför projektstart.

Nedan följer ett exempel på hur projektorganisationen kan se ut vid större stadsutvecklingsprojekt för att säkerställa att fokusområden för sociala frågor, stadsbyggnadsfrågor, mark och expolateringsfrågor samt kommunikation ges goda förutsättningar att kunna leverera ett gott, gemensamt resultat.

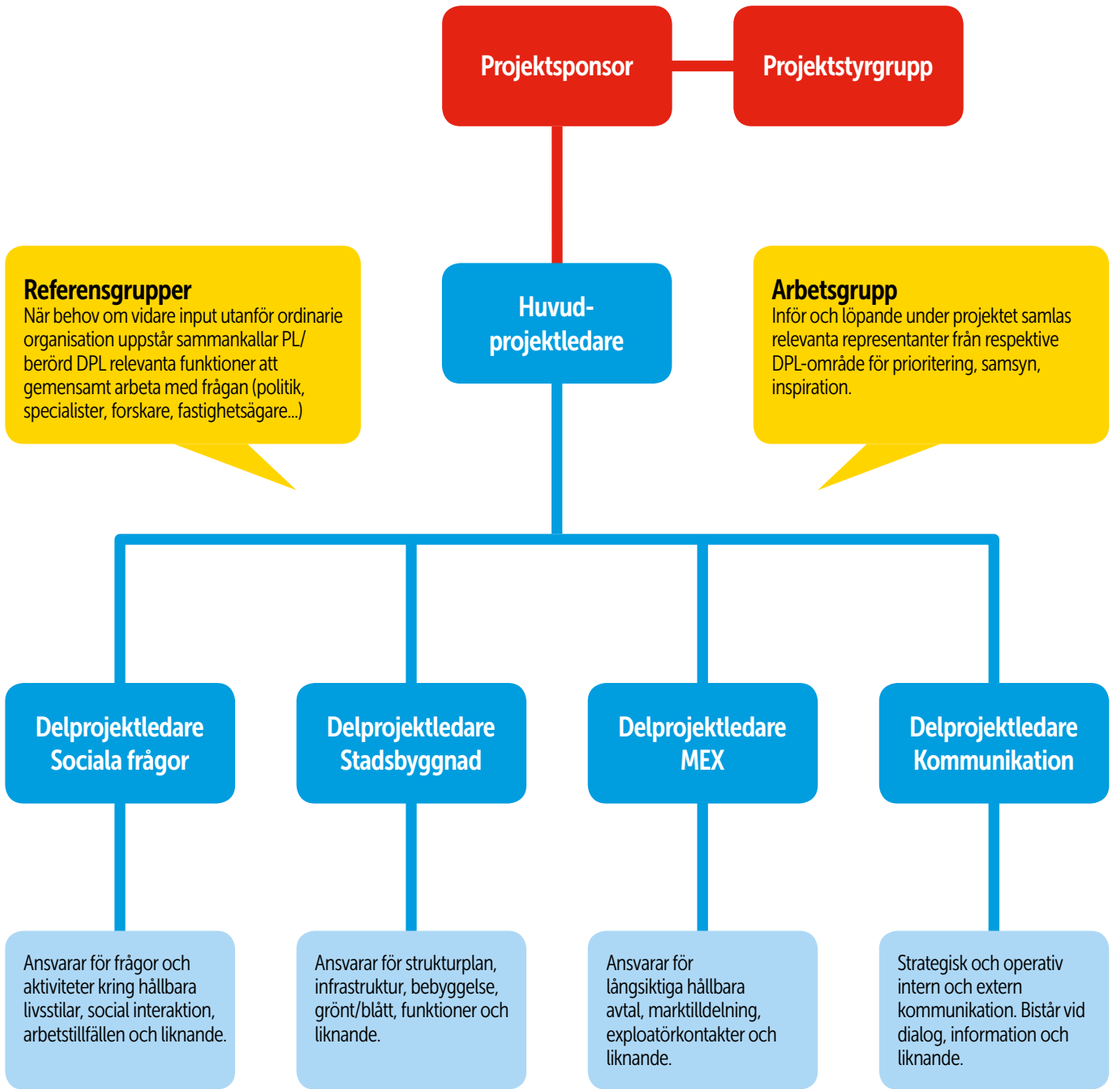

Ansvarsfördelning

Projektsponsor

Projektets interna beställare och den som är ekonomiskt och kommersiellt ansvarig för projektet och dess slutresultat. Projektsponsorn ansvarar för att fatta affärsbeslut och etappvisa beslut i projektet. Projektsponsorn är ordförande för projektstyrgruppen och tar hjälp av styrgruppen att fastställa projektets syfte och inriktning, ange projektets tids- och resursramar och se till att erforderliga resurser ställs till projektets förfogande med hjälp av resursägarna.

Sponsorn prövar och godkänner de planer som utarbetas av projektledare, verka för att projektet genomförs på ett effektivt sätt, följer och stöder projektet, delegerar ansvar, befogenheter och ställer krav.

Styrgrupp

Projektstyrgruppen ansvarar för att stödja projektet enligt de affärsbeslut som fattas av projektsponsorn. Gruppmedlemmarna ska också stödja projektet i fråga om kompetensallokering, prioriteringar och problemlösning, kommunicera projektstyrgruppens beslut, följa dem och se till att de verkställs samt att göra projektet känt i hela organisationen för att detta ska betraktas som ett bidrag till organisationens affärsverksamhet

Samordnande projektledare

Har ansvaret för projektets planering, kontroll och styrning då det gäller resurser och sakinnehåll. Sammankallar, informerar, följer upp, sprider kunskap och inspirerar hela projektorganisationen att arbeta mot uppsatta mål.

Projektledaren kommunicerar projektet övergripande och för frågor till och från styrgruppen.

Delprojektledarna - generellt

Ansvarar för att delprojektet drivs och genomförs enligt angivna direktiv, mål, budget och tidsplan. Delprojektledaren ska leda arbetet, vara samordnare och ha kommunikationsansvar för sitt delprojekt samt ingå och samverka i övergripande projektgrupp. Projektet ska hela tiden kommuniceras med, och samarbetas med förvaltningsorganisationen för att säkerställa långsiktigt hållbara lösningar i förvaltningsskedet. Arbetet är både strategiskt och operativt.

Delprojektledare - Sociala frågor

Ansvarar för att driva frågor och aktiviteter kring hållbara livsstilar, social interaktion samt arbetstillfällen inom projektområdet och verka för långsiktiga lösningar tillsammans med boende och andra verksamma i närområdet.

Delprojektledare - Stadsbyggnad

Ansvarar för att i samverkan med den egna förvaltningen och kommunkoncernen driva den fysiska planeringen av området och i det arbetet ta fram strukturskisser, planer, gestaltningsprinciper samt slå fast inriktningen för markanvändningen vilket också ligger till grund för dialog med externa intressenter.

Delprojektledare - Mark och Exploatering

Ansvarar för att med relevanta funktioner i samverkan upprätta avtal, marktilldelningar och verka för att områdets bebyggs av långsiktiga exploatörer.

Delprojektledare - Kommunikation

Ansvarar för att upprätta en långsiktigt hållbar kommunikationsstrategi, samverka för, verkställa och vidmakthålla en plattform där dialog, information, kunskapsspridning och inspiration ingår såväl som aktiviteter och events för att kommunicera projektet för olika målgrupper. Både internt och externt.

Kopplat till projektorganisationen bör resurs finnas tillgänglig för att omvärldsbevaka, hitta finansieringslösningar, samt vara behjälplig administrativt avseende innovationsdelprojekt under processen.

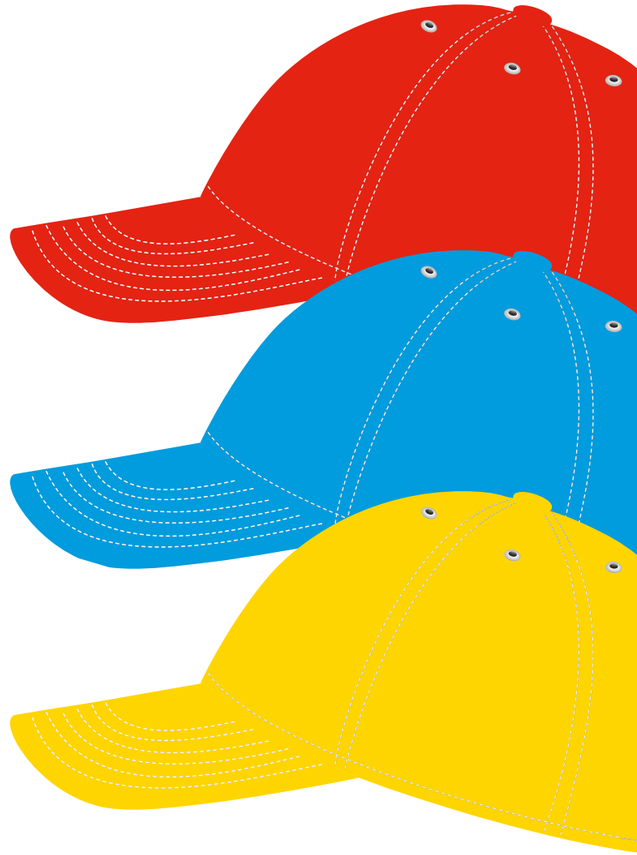

Samverkan

Samtliga berörda aktörer har ett stort ansvar att samverka för att på ett så effektivt sätt som möjligt nå uppsatta mål. För att uppnå det krävs regelbundna möten, kommunicerande, uppmuntran att tänka annorlunda, utrymme att våga prova nytt, att våga fråga och se nyttan av att diskutera frågeställningar med olika berörda roller för att få ett bra underlag att utveckla bra lösningar.

Boende, fastighetsägare, elever, byggtekniker, pensionärer, ekologer, forskare, fotbollslaget, fastighetsskötare, företagare... alla möjliga tänkbara roller ska beaktas i frågor där samverkan kan ge mervärde.

Det är projektorganisationens ansvar att i tidigt skede se till att förutsättningarna till samverkan finns, och projektberörda för att dessa används, också med ett mångfaldsperspektiv.

Tips på vägen:

- Se samhällsekonomi istället för förvaltningsekonomi för att få till stånd innovativa lösningar på gamla problem.
- Sortera ut de viktigaste samverkansfrågorna. Sålla mellan generella och breda frågor där många samverkansparter behöver involveras och andra, mer smala frågor och teman, där samverkan är viktig men kan klaras av – och hanteras bäst – genom samverkan med färre antal specifika aktörer.
- Kartläggning av behovet av boendeformer och intresset att exploatera området är ett gemensamt mål för fastighetsägare, exploatör och kommun.
- Skapa forum för lyfta frågor väsentliga för föreningslivet genom att utveckla rekreations- och idrottsanläggningar och ha tät samverkan mellan samtliga berörda, planera det offentliga rummet och förankra kommande investeringsbehov i god tid.
- Nätverka över förvaltnings- och bolagsgränser bland annat genom kontinuerliga stormöten i syfte att skapa fler personliga relationer som i sig gagnar vi-känsla, informationsutbyten och problemlösningar.
- Upprätta kontinuerliga inspirationsmöten kring hållbarhet för att upprätthålla fokus på helhetstänkandet bland deltagande aktörer.
- Använd befintliga forum, samverka och anpassa utbildningsaktivitet efter målgrupp – skola, förskola, föreningar, fritidsgård, näringsliv, SFI, utbildningsförbund m.fl.

Delaktighet

Boende och verksamma i, samt i direkt anslutning till, projektområdet ska uppmuntras bidra till utvecklingen av området genom att lämna synpunkter, önskemål och delge sin kunskap om det befintliga områdets förutsättningar och förbättringspotential. Kartläggning av behoven ska ske i tidigt skede och med ett jämställdhetsperspektiv.

Flickor och pojkars synpunkter tas tillvara utifrån FN:s barnkonvention. Kartläggning av områdets behov ska också ske med presumtiva intressenter till stadsdelen. Detta sker kontinuerligt genom bl.a. dialoger, enkäter, workshops och forumträffar varpå det sammanställs och arbetas in relevant program.

Vi ska arbeta uppsökande för att fånga upp engagemang och få ett representativt deltagande på de frågor som är möjliga att påverka. Likaså ska det vara tydligt vad som inte går att påverka och eventuella kontroversiella frågor hanteras transparent och omsorgsfullt.

All form av kommunikation ska formas efter målgruppen och vara enkel att förstå oavsett ålder och bakgrund. Där möjligt kommuniceras via redan upparbetade kanaler och etablerade nätverk, med kontinuitet och med långsiktighet.

Delaktighet skapas även genom medskapande aktiviteter, gärna på initiativ av boende och verksamma själva, men med stöd av projektorganisationen. Projektorganisationen ska arbeta nära projektområdet, i nära samarbete med förvaltningsorganisationen och vara tillgängliga för intressenter.

Att lyfta goda exempel, att marknadsföra och vara ambassadör för platsen utifrån de styrkor som finns i, och kring utvecklingsområdet för besökare, presumtiva boende och verksamma är också det väsentlig del av det gemensamma arbetet.

Tips på vägen:

- Upprätta ett gemensamt projektkontor på platsen
- Inspireras av andra framgångsrika metoder, t.ex. Helsingborg Dialog 3.0.
- Bygg pop-up parker, säljytor eller pilotprojekt, tillfälliga eller fasta, som visar att något är på gång. Involvera boende. Ex. ”Pixla pin”, ”Rödlinje”, ”Pallis”.
- Se till att det sker förbättringar i det befintliga samtidigt med nybyggnation.

Innovation

För att hitta innovativa lösningar behövs inspiration, engagemang, reflektionstid och en reell fråga att lösa. Det är viktigt att det finns kontaktytor mellan innovatörer och behovsägare. Ofta handlar det om att identifiera när en innovativ lösning är bättre än en traditionell och få gehör för det.

Därför ska projektberörda ges tillgång till verktyg för innovativt arbete, kontinuerligt uppmuntras och inspireras arbeta innovativt i både ordinarie process såväl som i projektform då idéer uppstår och möjligheter upptäcks.

Synergier och målkonflikter

Redan i tidigt stadium är det bra att identifiera eventuella målkonflikter eller synergier att beakta under projektet. Det kan handla om konflikter mellan projektets mål och lokala, regionala, nationella eller internationella mål som ger anledning till att projektmålen inte kan uppnås.

Likaså kan synergieffekter uppnås mellan projektmålen om de tas i beaktande gemensamt.

Handlings- och uppföljningsplan

De specifika målen kan infrias på olika sätt och det är upp till respektive aktör att hitta kreativa vägar för att uppnå önskat resultat.

Respektive markägare, byggherre och förvaltning har därför ansvar att ta fram tydliga handlingsplaner på hur man avser göra för att nå uppsatta mål samt hur de ska följas upp.

I sammanhang där byggnation ska ske på kommunägd mark är detta en förutsättning för markanvisning och att markförsäljning genomförs. Därför är just upphandlings- och markanvisningsskedena viktiga i processen.

Ambitiösa lösningar och uppföljningsmetoder ska där möjligt premieras.

Bygglovshanteringen fyller en viktig funktion i uppföljningen, därför är det av stor vikt att bygglovshandläggare finns representerade tidigt i processen.

Projektledningen ansvarar för att driva projektet mot uppsatta mål och ska vid projektets slut sammanfatta arbetet i en slutrapport och även redovisa

- hur deltagande aktörer bidragit till att nå målen
- vilka erfarenheter och lärdomar man dragit under projektet

Slutrapporten överlämnas till uppdragsgivaren, kommuniceras och återkopplas till hela projektorganisationen samt arkiveras enligt kommunens riktlinjer.

Tips på vägen:

- Uppmuntra till innovativa lösningar och se varandra som partners och möjliggörare.
- Några exempel på kreativ arbetsätt är att t.ex.
  - ge rabatt på mark till de byggare som tar höjd i hållbarhetsarbetet
  - ha markanvisningstävlingar
  - ha gemensam måluppföljning
  - ha partneringavtal
  - göra kompensationsinvesteringar på kringliggande ytor och ha bygglovsförberedande samtal mellan kommun och exploatör

Pilotprojekt Lagersdal

Projektområdet Lagersdal är det område som utgör pilotprojekt för denna metod.

Detta avsnitt i dokumentet kommer alltså konkretiseras och utvecklas i samband med att en utvecklingsplan tas fram för området. En organisation ska fastställas, åtgärder ska identifieras, handlingsplaner upprättas och ansvariga utses.

Avsnittet avser ge exempel på hur pilotområdets platsspecifika prioriteringar fastställts hittills, utifrån platsens förutsättningar.

Stadsläkning

Eskilstuna är en av Mälarregionens snabbast växande kommuner och kommunfullmäktige antog 2014-06-17 en utbyggnadsstrategi med utgångspunkt från inriktningen i Översiktsplan 2030 för Eskilstuna.

Strategin har som centrala mål att underlätta för bostadsbyggandet i staden genom en inriktning för att skapa en sammanhållen stad, förtäta staden på strategiska och lämpliga platser samt att möjliggöra nybyggnation av bostäder i enlighet med bostadsförsörjnings-programmet.

En viktig del av utbyggnadsstrategin utgörs av Stadsläkning, 2017-2030 som kanske bäst svarar på utmaningen att bygga en sammanhållen stad. Stadsläkningen är ett långsiktigt arbete som syftar till att utveckla och sammanlänka de prioriterade stadsdelarna Lagersberg, Råbergstorp, Fröslunda samt Skiftinge respektive Årby.

Projektområdet med arbetsnamn Lagersdal innefattas alltså av ytorna mellan bostadsområdena Lagersberg, Råbergstorp, Fröslunda som ligger ca 3 km från tågcentralen. Även Stenby och Myrtorp ligger i anslutning till projektområdet.

När vi talar om projektområdet innefattar det även befintliga bostadsområden vars boende och verksamma i högsta grad berörs av en förtätning.

Vision för stadsläkning

”Stadsläkningsarbetet skapar attraktiva hållbara stadsdelar med fler bostäder, sysselsättning och innovativa lösningar och drivs gemensamt med boenden, företag, fastighetsägare och kommun.”

För att uppnå stadsläkningens övergripande mål finns fyra strategier.

Integration

Vi skapar förbättrad tillgänglighet genom att koppla samman och stärka förbindelserna mellan och inom stadsdelen med övriga Eskilstuna. Vi skapar fysiska strukturer som understödjer integration genom att överbrygga fysiska och mentala avstånd. Då skapas förutsättningar för människor att få tillgång till stadens utbud och i större utsträckning mötas i vardagen.

Förtätning

Genom att öka mängden och variationen av bostäder genom förtätningar på lämpliga platser, skapas förutsättningar för hållbara transporter, ökat utbud av service, möten och ökad trygghet.

Mångfald

Vi skapar ett brett kvalitativt utbud av platser, rum, stråk och ökad diveristet i bostadsutbudet för att bidra till levande och attraktiva stadsdelar samt ökad diversitet i grönstrukturen som skapar en ökad robusthet ur ekosystemperspektiv.

Kvalitet

Genom att sträva efter hög kvalitet i tillskott och förändringar av bebyggelse och platser kan områdets attraktivitet som helhet förbättras när vi utformar attraktiva och trygga rum så att möten naturligt sker i vardagen.

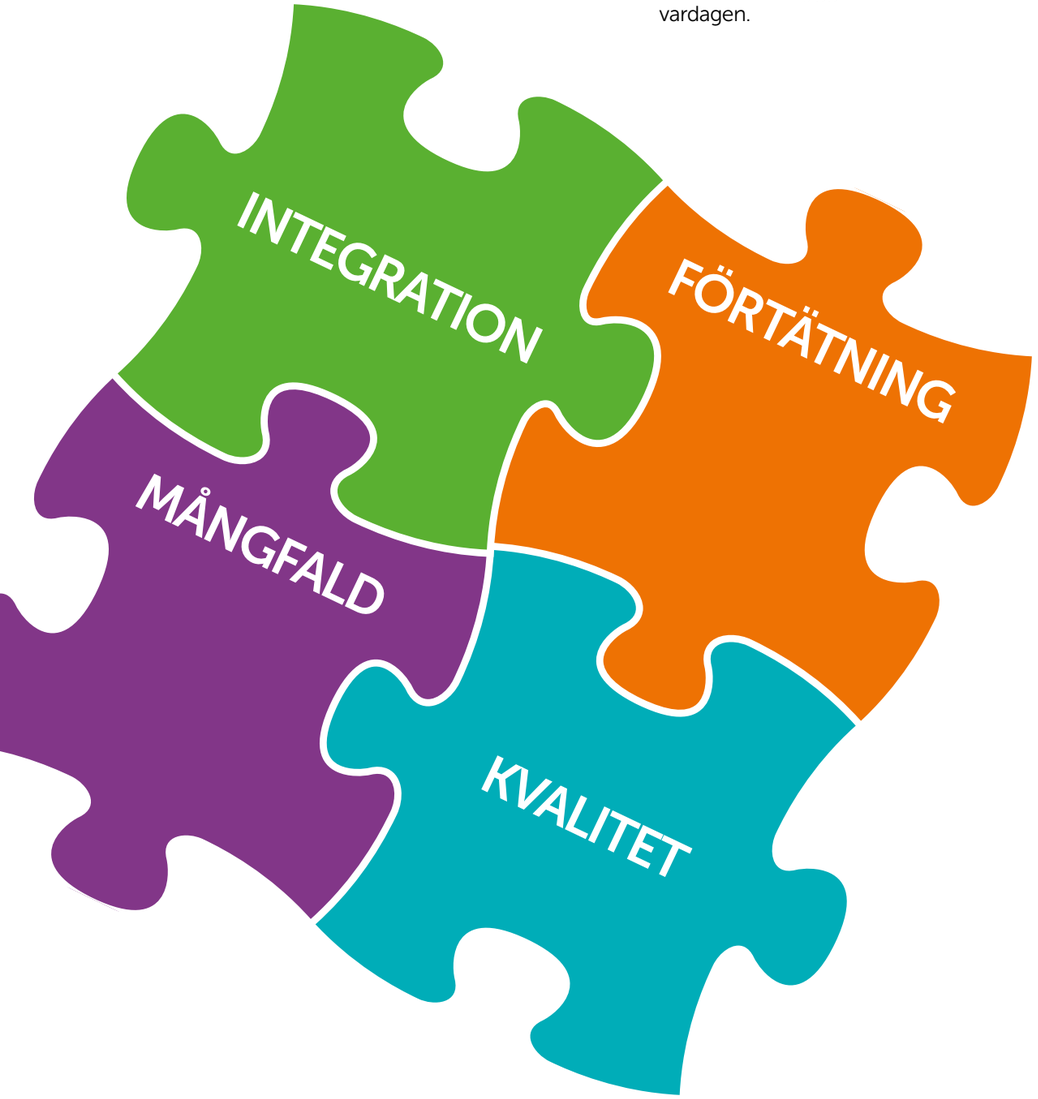

Projektområdet Lagersdals förutsättningar

De intilliggande befintliga bostadsområdena är tongivande för framtida utveckling.

Fröslunda är byggt på 50-talet.

Här ligger Eskilstunas första externa centrum med matbutiker, konditori, kontorslokaler, frisör, blomsterhandel, pizzeria, skolor och mötesplatser. Här finns hyresrätter fördelat i byggnader på 3 eller 7 våningar, ett rikt föreningsliv, +65 boenden, kyrka, förskolor, vårdcentral och annan service inbäddad i välplanerad grönska.

Lagersberg och Råbergstorp byggdes i slutet av 60-talet och består av övervägande hyresrätter i trevåningshus, låg-mellanstadium med fritidsgård och bibliotek, förskolor, ett äldreboende, matbutiker och en syrisk-ortodox kyrka.

Myrtorp invid gränsar till Kronskogens friluftsområde Lagersberg till Vilsta industriområde och det välbevarade museet Lagersbergs Säteri.

I Stenby finns både hyresrätter, privatägda bostadsrätter och villor.

Större delen av Fröslunda och Lagersberg ägs av det kommunala fastighetsbolaget Eskilstuna Kommunfastigheter AB.

Den privata fastighetsägaren Victoria Park äger delar av Fröslunda, Råbergstorp, Myrtorp samt Stenby. Anslutande mark i och omkring bostadsområdena ägs av Eskilstuna Kommun.

Tack vare stort antal rymliga hyresrätter bor många barnfamiljer i projektområdet.

I Fröslunda bor relativt många pensionärer då området bjuder på flera +65 boenden, hemtjänst och mötesplatsen Terrassen.

En övervägande andel boende i projektområdet har ett utomeuropeiskt ursprung och flera är relativt nya i Sverige. Sysselsättningen är låg, likaså medelinkomsten.

Både Fröslunda och Lagersberg har i polisens rapport 2016 utpekats som två av Sveriges totalt 53 socialt utsatta områden där kriminalitet påverkar lokalsamhället.

Ett antal unga vuxna från olika delar av Eskilstuna, med lågt förtroende för samhället, har i perioder stört ordningen och orsakat otrygghet bland boende och verksamma i områdena som i sin tur visat goda exempel på ansvarsfulla insatser för att aktivt motverka denna skadegörelse och otrygghet.

Foto: Victoria Park

Foto: Amanda H Lindell, AHLarts

Foto: Louise Hackelberg

Foto: Charlotte L8 Kindmark

Lagersberg och Råbergstorp uppskattas av de som bor i området och många Eskilstunabor har någon form av relation och nostalgisk berättelse om Fröslundas tidigare år. Trots det har man en negativ föreställning om områdena.

Det finns väl utbyggd kollektivtrafik och färre än vanligt använder bil. I Lagersberg odlas grönsaker i 130 odlingslådor. I flera lägenheter delar fler personer än genomsnittet på lägenhetsyta, vatten och el och det finns många exempel på hur boende i områdena umgås och samverkar kring trivsel, traditioner, mat, kultur, trygghet med mera.

I projektområdet finns stora allmänna ytor med måttlig till låg vistelsekvalitet. Här finns också flera fotbollsplaner, grönytor och skogspartier.

I Lagersberg har två parallella projekt med teman kring hållbarhet bedrivits under perioden 2012 – 2016.

Dels projektet Sköna Gröna Lagersberg vars syfte var att halvera energiförbrukningen i befintliga byggnader i samband med stamrenovering, förbättra utemiljön i samverkan och att söka sätt att uppmuntra till mer hållbara livsstilar i boendet.

Dels Stadsdelsutvecklingsprojektet LaRS vars syfte är att samla aktörer kring frågor om trygghet, integration, arbetstillfällen och kulturverksamhet främst med fokus på barn och unga. Projekten har tillsammans ambition att bidra till områdets ökade attraktivitet.

Bland annat har samarbeten genererat en ReCyklaVerkstad där mestadels unga boende bygger om, renoverar och lånar lämnade cyklar.

En gräsyta vid den lokala kiosken och mötesplatsen i området har förädlats med en extraordinär grillplats, utegym och lekyta.

Många aktiviteter såsom musikarrangemang, nattvandring, barnaktiviteter, loppisar med mera har arrangerats i syfte att öka upplevelsen av trygghet och trivsel samt öka kunskap om samt inspirera till återbruk.

Under projektet Biogas och Miljöhjältar kom konstmuseipedagoger under en serie tillfällen där ett stort antal barn återbrukade material, vilket resulterade i en utställning på Konstmuseet. Ungdomar har bland annat fått uppdrag som Miljöambassadörer, boende har fått visstidsanställning som Miljövärdar och EnergiTipsare.

Samtliga insatser har skett i samverkan mellan intressenter och boende.

Andra exempel är fastighetsbolagets samarbete med forskare kring hur man i boendet kan uppmuntras till mer hållbara beteenden kring energi och återvinning.

DelibRetro(koncept för lärande om energi och återbruk, framtagna utifrån vanor i olika kulturer), Ny bostad- Nya vanor (koncept för att inspirera till mer hållbara vanor för nyinflyttade avseende energi).

Erfarenheter och upparbetade samarbeten under detta arbete bidrar till en bra grund för fortsatt utveckling och förtätning av projektområdet Lagersdal.

Foto: Edis Potori

Foto: Edis Potori

Projektorganisation

Projektsponsor:

Projektstyrgrupp:

Huvudprojektledare:

Delprojektledare:

Platspecifika prioriteringar

Spets – på dessa områden vill vi ligga i framkant och bidra till en positiv utveckling genom innovation och nya lösningar bland annat genom forskning

Fokus – visar de särskilt viktiga områden projektet har att uppnå god effekt inom.

Bas – visar inom vilka områden projektet går något längre än vad lagar, krav och standarder kräver för att minska negativ påverkan på människor och miljö.

Grund – avser metodens resterande målområden som ska uppnås.

Inom något område kan en fråga oväntat komma att kräva en innovativ lösning, medan kreativitet är en förutsättning för alla prioriterade områden.

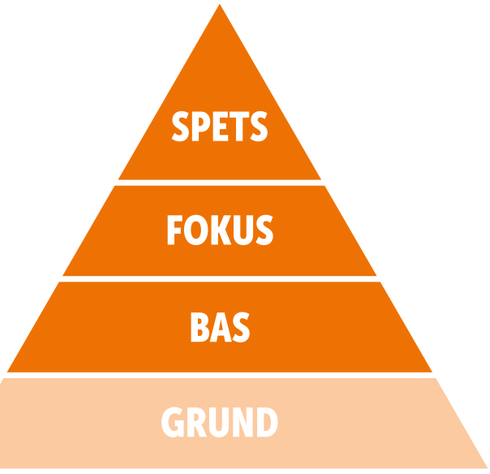

Spets

Soloptimering
Fler jobb
Hållbara livsstilar

Fokus

Hållbara transporter cykel och buss
Variation av boende - och upplåtelseformer
Mötesplatser och stråk
Integrerade lokaler
Trygghet
Noder för handel och service

Bas

Energieffektiva byggnader
Biologisk mångfald
Ekosystemtjänster
Arkitektoniska och kulturella värden

Exempelmall för platsspecifika prioriteringar

Hållbarhetsmål	Prioriterade mål och insatser för Lagersdal	Redovisas	Ansvar
Mål 1 - Bebyggelse			
FOKUS	Fröslunda centrum med kommande Allaktivitetshus kopplas samman med projektområdet Lagersdal på ett tryggt och attraktivt sätt.		
Mål 2 - Kulturvärden			
BAS	Befintliga områdens arkitektur ska behållas, förstärkas och beaktas vid nybyggnation i anslutning.		
BAS	Lagersbergs Säteri ska tydliggöras för att stärka och synliggöra områdets historiska utveckling och arv.		
Mål 3 - Funktioner			
FOKUS	Projektet ska möjliggöra bostadskarriär och integration genom större variation av boendetyper och upplåtelseformer än idag såsom t.ex. bostadsrätter och radhus. En tydlig plan för bostäder ger också bra underlag för att beräkna behov av förskoleplatser och annan service.		
FOKUS	Utrymme för verksamhetslokaler ska integreras i bostadsbebyggelsen och där lämpligt placeras i bottenplan för att ge en offentlig, öppen och aktiv karaktär och bidra till en trygg miljö.		
FOKUS	För att verka kompletterande till Fröslunda Centrum utreds vilken plats som är lämplig som närmaste nod för handel och service.		
FOKUS	Projektet ska verka för att hitta yteffektiva lösningar som medger en lägre månadskostnad i utpekade bostäder och verksamhetslokaler.		
Mål 4 - Människor			
SPETS	Aktiviteter för jobb och sysselsättning är i fokus för projektområdet både i sammanhang inför, under och efter projektets gång. Projektgruppen ska med övriga intressenter identifiera i vilka sammanhang det är möjligt samt driva utvecklingen av detta.		
SPETS	För att knyta an till påbörjade aktiviteter i Lagersberg avseende Hållbara livsstilar ska särskild vikt läggas på att identifiera vilka platser, lokaler och aktiviteteter som bäst kan svara som mötesplatser för ökad verksamhet kring cirkulär ekonomi samt vilka intressenter som ska driva respektive verksamhet och när. Cirkulär ekonomi bygger på att återanvända, laga och att göra mer med mindre.		
Mål 5 - Transporter			
FOKUS	I projektområdet Lagersdal vill vi nå målet om färdmedelsfördelningen om att minimum 61 % av resandet sker med hållbara transporter. • Därför ska det finnas särskilt goda förutsättningar för att använda cykel. • Särskilt valda busshållplatser ska särskilt inspirera och underlätta att välja bussen som transportmedel. • Det ska vara enkelt att pendla hållbart till och från området. • Det ska finnas förutsättningar för cykel och Bilpool		

Hållbarhetsmål	Prioriterade mål och insatser för Lagersdal	Redovisas	Ansvar
Mål 7 - Platser			
FOKUS	En platsspecifik studie ska genomföras för att koppla samman projektområdet med centrala Eskilstuna samt för att inom projektområdet och dess direkta närhet identifiera relevanta platser (t.ex. mötesplatser, service och boende) att koppla samman genom lättillgängliga, trygga gaturum och stråk. Definition Mötesplats: En fysisk plats, välkomnande, bekväm, öppen och tillgänglig för alla stora delar av dygnet och har inga krav på ekonomisk eller social status. Platsen har många återkommande besökare och möjliggör möten mellan människor.		
Mål 8 - Skolmiljöer			
SPETS	Tillkommande förskolor och andra offentliga verksamheter i projektområdet ska ha en tydlig miljöprofil och verka för hållbara livsstilar. Fokus på transporter, konsumtion, mat och boende där människan gör störst klimatavtryck.		
FOKUS	Både befintliga och nya skolmiljöer i projektområdet ska vara utformade utifrån ett barnperspektiv och fungera som mötesplatser alla tider på dygnet under hela året.		
Mål 10 - Ljus			
FOKUS	En belysningsstrategi ska upprättas för Lagersdal med fokus på trygghet.		
Mål 12 - Grönytor			
BAS	Kopplingar till naturreservaten, ån och Säteriet med dess jord- och skogslandskap ska stärkas och göras tillgängligt lockande för boende samtidigt som kopplingen mellan de olika naturområdena stärks för att behålla och utveckla en rik biologisk mångfald.		
BAS	Inom Säteriets landskap finns höga naturvärden både kopplat till ädellövträd och barrskog. Ett flertal träd är utpekade i Länsstyrelsens skyddsvärda trädinventering. Det finns även en nyckelbiotop och ett naturvärdesobjekt (dvs. områden med dokumenterat höga naturvärden) i närheten som ska bevaras.		
BAS	Inom bostadsområdena finns många små skogsklädda öar sparade vilka ska kopplas ihop med större sammanhängande naturområden för att säkerställa spridningsvägar för fler arter och ekosystemtjänst funktioner.		
Mål 14 - Materialflöden			
SPETS	För att uppmuntra till hållbara livsstilar ska avfallshanteringen i området tydligt anknyta till Eskilstunas färgsorteringsystem och det utbildande, återbrukande ReTuna för att pedagogiskt visa allmänheten nyttan av återbruk. Det ska vara lätt att göra rätt och man ska inte behöva bil för att göra sig av med sitt avfall/ grovavfall.		
Mål 17 - Energi			
BAS	Nybyggnation i området ska vara energieffektiv och ska minst uppfylla Miljöbyggnad silver eller motsvarande.		
SPETS	Solelsoptimerad detaljplanering. I projektområdet finns utrymme att bygga minst 500 nya hållbara bostäder. Målet är att bostadsområdet till 30 % ska vara egenförsörjande på sol-el.		

Synergier och målkonflikter projekt Lagersdal

Ekonomi

Var aktsam över vilka konsekvenser beslut kan ge i ett vidare perspektiv.

- Förvaltningsperspektiv på ekonomi kan stå i konflikt med god samhällsekonomi. Exempelvis kan ett kommunalt beslut om att samla inköp centralt istället för att handla lokalt försämra förutsättningarna för det lokala näringslivet.

Det är en utmaning att hitta rätt nivå på insatser i förhållande till ekonomi.

Hur prioriterar vi och värderar den ekonomiska nyttan av ”mjuka” insatser som kultur, kommunikation och sociala åtgärder för trygghet, trivsel, folkhälsa och livskvalité som på sikt kan generera en bättre samhällsekonomi totalt sett. Projektorganisationen har att gemensamt överväga vem som står för kostnaderna i vilket skede, vem som gynnas och när.

Ett annat exempel är långsiktig förvaltning av exempelvis vatten där målet är att vi ska ha en god ekologisk status i våra vattenförekomster vilket kommer kräva många löpande åtgärder för att inte riskera få en stor framtida engångskostnad.

Vissa hållbara lösningar i byggnader och på mark innebär högre kostnader i investering, drift- och underhåll och kan stå i konflikt med önskan om att hålla nere kostnaderna för slutanvändarna. Klokskap och långsiktigt perspektiv krävs vid planering för att optimera lösningar i förhållande till direkta och långsiktiga kostnader.

Krav på snabb avkastning kan försvåra hållbara lösningar även om lösningarna ger låga driftkostnader. Lösningen kan i dessa fall vara att förbereda för installationer i framtiden.

Små- och nyföretagare kan ha svårt att klara nybyggnadshyror för lokaler varför kreativa lösningar krävs för att möjliggöra ett ökat antal företagsetableringar och fler i jobb.

Det kan uppstå konflikt i sammanhang när kultur och naturvärden ska bevaras samtidigt som projektet ska hitta markytor som är attraktiva för exploatör. Vi undviker eventuella konflikter genom att i tidigt skede diskutera platsens förutsättningar med relevanta funktioner och prioritera i samförstånd.

Sociala faktorer

I sammanhang där vi vill bygga nytt och samtidigt integrera befintligt är en utmaning att sammanföra det nya och det gamla utan att det blir ett ”vi” och ett ”dom” särskilt i befintliga områden där många med lägre ekonomisk status bor.

Det är en utmaning att engagera boende till mer hållbara livsstilar då det krävs många olika angreppssätt att appellera till olika behov, samt uthållighet. Ansvaret bär därför fördelas mellan olika aktörer på både kort och lång sikt.

Projektgrupp

Kristina Birath	Miljö- och samhällsbyggnadsdirektör, kommunledningskontoret
Charlotte H. Kindmark	Projektledare, kommunledningskontoret
Magdalena Lindfeldt	Planarkitekt, stadsbyggnadsförvaltningen
Per Haupt	Stadsarkitekt, stadsbyggnadsförvaltningen

Arbetsgrupp

Anna Wilhelmsson	Kommunikationsstrateg, stadsbyggnadsförvaltningen
Karin Stolt	Landskapsarkitekt, stadsbyggnadsförvaltningen
Johan Örn	Trafikplanerare, stadsbyggnadsförvaltningen
Marie Wallin	Fastighetsplanerare, barn- och utbildningsförvaltningen
Inger Björk	Arbetsledare, kultur- och fritidsförvaltningen
Helena A Tsiamanis	Utvecklare, kommunledningskontoret
Anna Götzlinger	Antikvarie, kultur- och fritidsförvaltningen
Gunilla Frenne	Kommunbiolog, stadsbyggnadsförvaltningen
Karin Israelsson	Kommunstrateg mark, kommunledningskontoret
Christina Andersen	Enhetschef, socialförvaltningen
Peter Jensen Urstad	Miljöinspektör, miljö- och räddningsförvaltningen
Susanna Thörn	Miljösamordnare, Eskilstuna Strängnäs Energi och Miljö AB
Magnus Widing	Miljö och kvalitetschef, Eskilstuna Kommunfastigheter AB

Detta dokument är framarbetat av projekt- och arbetsgrupp samt granskat av specialister och nyckelpersoner inom kommunkoncernen. Dokumentet färdigställdes april 2017 och har uppdaterats juli 2018

Metod för Hållbar Stadsutveckling

Eskilstunas framtidsvision är en vision för både kommunkoncernens organisation och för Eskilstuna som stad. Den är ledstjärnan för vad vi gör på kort och lång sikt för att skapa attraktionskraft, tillväxt och en stad som ger möjlighet att leva det liv var och en vill leva. Alla kan och får vara med och bidra till utvecklingen.

För att bidra till att uppfylla visionen har Eskilstunas översiktsplan, ÖP 2030, en tydlig inriktning för de fysiska förutsättningarna för platsens utveckling. I samband med deltagande i pilotprojektet Citylab Action, ett samverkansforum kring hållbar stadsutveckling arrangerat av Sweden Green Building Council, utvecklade Eskilstuna en arbetsmetod att använda i större stadsutvecklingsprojekt. Det gäller främst vid nybyggnation på kommunalt ägd mark men också som stöd vid utveckling av befintliga stadsdelar.

Metoden är ett verktyg som i ett tidigt skede säkerställer bred involvering och att projektet hanterar de områden som krävs för hållbar stadsutveckling. Den skapar samverkan och tydliggör vilka resurser som krävs för att driva projektet och följa upp resultaten. Metoden anpassar och prioriterar insatserna till det specifika projektområdet.

Innehållet har arbetats fram av förvaltningarna inom Eskilstuna Kommun, Eskilstuna Strängnäs Energi och Miljö AB och Eskilstuna Kommunfastigheter AB.